

1934 TARİHLİ SOY ADI KANUNU UYGULAMALARI VE MALATYA ÖRNEĞİ: (FIRAT GAZETESİ VERİLERİNE GÖRE)*

PRACTICES OF THE SURNAME LAW DATED 1934 AND EXAMPLE OF MALATYA: (ACCORDING TO THE DATA OF FIRAT NEWSPAPER)

Mehmet Korkud AYDIN**

Geliş Tarihi/Received:24.06.2019

Kabul Tarihi/Accepted:29.06.2019

AYDIN, Mehmet Korkud, (2019), "1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya örneği: (Firat Gazetesi Verilerine Göre)" Belgi Dergisi, C.2, S.18, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Yaz 2019/II, ss. 1379-1416.

Öz

Türk İnkılâbının en önemli özelliği, millî kurumsal bir yapı oluşturma çabasıdır. Yeni düzen çalışmaları olarak değerlendirebileceğimiz Türk İnkılâbının hemen her alanında bu özelliği görmek mümkündür. Türk Tarihi ve Türk Dili çalışmalarının tabii bir yansıması olarak değer kazanan ve bütün bireylerin "Öz adları" yanında bir de "Soyadı" taşımalarına ilişkin çalışmalar; millî kimliğin oluşturulması amacıyla atılan en önemli adımlardan biri olmuştur. Uygulama ile batılı toplumlarda olduğu gibi aile reisinin alacağı ve aile bireylerinin de kullanabileceği bir soyadının belirlenmesi amaçlanmıştır. Konu, Hükümetin hazırladığı bir kanun tasarısıyla TBMM'ye getirilmiştir. Soyadı Kanunu düzenlemesi, 21 Haziran 1934'te kabul edilmiştir. 26 Kasım 1934'te çıkartılan bir başka kanunla da ağa, hacı, hafız, hoca, molla, efendi, bey, beyefendi, paşa, hanım, hanımefendi ve hazret gibi lakap ve unvanların kullanılması kaldırılmıştır. Vatandaşların, kanunun karşısında ve resmî belgelerde yalnız adlarıyla anılacakları belirtilmiştir. Ayrıca işlemlerin kolaylıkla yapılmasını sağlamak amacıyla bir de "Soyadı Nizamnamesi" çıkartılmıştır. Soyadı Kanununun çıkmasından sonra her yörede olduğu gibi Malatya'da da her aile reisi kabiliyetlerine, mesleklerine ve birtakım alışkanlıklarına göre "soyadı" bulma arayışına girmiştir. Yerel basın da konuyu sütunlarına taşıyarak vatandaşların uygun bir soyadı seçmelerine yardımcı olmuştur. Bir kamu görevi olarak kabul edilen bu tür bir çalışmayı, Malatya'nın tek yerel gazetesi olan Firat üstlenmiştir. Çalışma, 2 Ocak 1935-2 Temmuz 1936 tarihleri arasında Malatya'daki soyadı seçme sürecini ve Firat Gazetesinin verilerine göre ailelerin seçtikleri Soyadlarıyla ilgili örnekleri içermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kültür İnkılâbı, Milliyetçilik, Soyadı İnkılabı, Malatya, Firat Gaztesi*

Abstract

The most important feature of the Turkish Revolution is the effort to create a national institutional structure. It is possible to see this feature in almost every area of the Turkish Revolution, which we can consider as new order activities. Activities related to all the individuals' adoption of a "Surname" in addition to "Their birth name", which gained value as a natural reflection of the Turkish History and Turkish Language studies, became one of the most significant steps taken to form the national identity. With the practice, it was aimed to determine a surname that the head of the family would use and the family members could also use, as in western societies. The issue was brought to the TGNA through a draft law prepared by the Government. The regulation of the Surname Law was adopted on June 21, 1934. Via another law enacted on November 26, 1934, the use of nicknames and titles such as agha, haji, hafız, hodja, mullah, master, mister, sir, pasha, miss and excellency was abolished. It was stated that citizens would only be referred with their names before the law and in official documents. In addition, a "Surname Regulation" was issued in order to facilitate the procedures. After the enactment of the Surname Law, as in every region, every head of the family

* Çalışma, İnönü Üniversitesi BAP tarafından desteklenmiştir.

** Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü Öğretim Görevlisi, korkudaydin@hotmail.com, (orcid.org/0000-0003-1645-7825).

in Malatya was in search of a “surname” according to their abilities, professions and certain habits. The local press included the issue in its columns, helping citizens to choose an appropriate surname. Such an action, which was considered as a public duty, was taken by Fırat, the only local newspaper of Malatya. The study includes the surname selection process in Malatya between January 2, 1935 and July 2, 1936 and examples of the surnames selected by the families according to the data of Fırat Newspaper.

Keywords: Cultural revolution, Nationalism, Surname Revolution, Malatya, Fırat Newspaper

GİRİŞ

Öz Türkçe sözcüklerden belirlenmesi istenen soyadı kanunu uygulaması, Atatürk döneminde gerçekleştirilen yeni düzen çalışmalarının kimliğini belirleyen en önemli göstergelerden biridir. Bireylerin öz Türkçe soyadı almalarına ilişkin yeni düzenlemelerin öncülü sayılan ve kültür inkılâbı içinde değerlendirebileceğimiz yeni düzen çalışmaları ise Latin esaslı Türk Alfabeti, millî tarih ve dil çalışmalarıdır.

Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki siyâsî arayışlara bağlı olarak Osmanlı aydınının zihninde oluşan tarih anlayışı; ya “*Tarih-i Âl-i Osman*” ile sınırlı kalmış ya da “*İslâmiyetin doğuşu*” başlangıç kabul edilmişti. Açıkçası İslâmiyetten önceki Türk tarihi, Osmanlılık ve İslâmcılık gibi belirli anlayışları benimseyen Osmanlı aydınınını pek ilgilendirmemişti.¹ Tarih anlayışındaki sınırlamaların dışına çıkabilen tek zümre Türkçü Osmanlı aydınıdır. Onların millî tarih düşüncelerinin şekillenmesindeki en önemli kazanımları, Batıda yapılan Türkiyât araştırmaları olmuştur. Bu çalışmalar, tarihin bilinen ilk dönemlerine kadar uzanan köklü bir Türk tarih anlayışını ortaya koyduğu gibi “*Türk tarihinin devamlılığı ve bütünlüğü*” konusuna da ilgiyi artırmıştır. İslâmiyet öncesine dair köklü bir Türk tarihi anlayışı fikri, Türkçü aydınların kaleme aldığı makale ve kitaplarla tanıtılmaya çalışılmıştır. Erken Cumhuriyet döneminde de bilimin verilerine göre Türk Milletinin köklerine inilmesi gereği ortaya konulmuş ve Millî Tarih bilincinin oluşturulması amacıyla 15 Nisan 1931’de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuştu. Nitekim “*Türklerin Medeni Vafı*”, “*Türk Tarihinin Ana Hatları*” ve dört ciltten oluşan “*Tarih*” çalışmaları ile Anadolu medeniyetleri için başlatılan kazı çalışma raporları bunun en güzel örneklerini oluşturmuştu. Ayrıca adını Atatürk’ün verdiği Belleten gibi önemli bir dergi de yayımlanmaya başlamıştı.

Türk kültür inkılâbının oluşturulması yönünde atılan bir başka önemli adım da Türk dilinin dünya dilleri arasındaki saygın konumuna eriştirilmesi için gerçekleştirilen çalışmalar olmuştur. Bilindiği gibi Türk Milleti, Çin Seddinden Orta Avrupa’ya kadar çok geniş bir coğrafyada farklı kültür çevreleriyle tanışıp kültürel etkileşimde bulunmuştur. Bu süreçte Türk kültürü, tanıştığı kültür ve medeniyet unsurlarına değerler kazandırırken onlardan da doğal olarak etkilenmiştir. Özellikle Türk Dili, Karahan-Gazne ve Selçuklu Türk devletlerinin hâkim olduğu zaman ve mekân içinde Farsça ve Arapça’dan etkilenmişti. Türkiye Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı Devleti’nin hakim olduğu Anadolu coğrafyasında da bu etki devam etmiştir. Osmanlı Devleti’nin yükselme döneminde Türkçe, bilim ve edebiyat dili olması gerekirken adeta unutulmaya yüz tutmuş; Arapça ve Farsça terkipler yumağı haline gelmişti. Tanzimat dönemiyle birlikte başlayan süreçte Türk Dili ve Türkçe kullanımıyla ilgili bir tepki hareketi başlamış, “*Millî Edebiyat*” akımıyla da ağdalı Osmanlı Türkçesi yerini Türkiye Türkçesine bırakmıştır.

Erken Cumhuriyet döneminde de 1 Kasım 1928’den itibaren Latin esaslı Türk alfabesinin kabulüyle birlikte Dil inkılâbı başlamış ve bu çerçevede 12 Temmuz 1932’de Türk Dili Tetkik Cemiyeti kurulmuştu, Cemiyet öncülüğünde Türk dilini yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmak için önemli çalışmalar başlatılmıştı. Öncelikle tarihî ve edebî metinlerde Türk millî hafızasında yaşatılan; ancak unutulmaya yüz tutmuş sözcükler taranmıştı. Yine halk arasında yaşayan sözcük ve deyimler büyük bir özveriyle derlenerek bir araya getirilmişti.

1 Yusuf Akçura, Üç Tarz-ı Siyaset, TTK, Ankara 1991, s.11 vd.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Ayrıca yabancı sözcüklere karşılık, Türkçe kökenli yeni sözcükler türetilmişti.²

Türk Dili ve Türkçe kullanımıyla ilgili bir başka süreç de inanç dilinin Türkçeleştirilmesi idi. Bu kapsamda “*Türkçe ezân*”, “*Türkçe Kur’an*”, “*Türkçe Kur’an Meali*” ve “*Türkçe Hutbe*” okunmasıyla ilgili cesur adımlar atılmış; ancak “*Türkçe Hutbe*” dışında bu hızlı ve köktenci değişim kabul görmemişti.

Kültür inkılâbı ve Türk millî kimliğinin inşasındaki son aşama ise ailelerin öz Türkçe sözcüklerden seçilmiş “*Soyadı*” almalarının zorunlu hale getirilmesiydi. 21 Haziran 1934’te kabul edilen kanuna değin Arapça ekler kullanılmaktaydı. Arapça “*ondan doğma*”, “*ondan gelme*” anlamlarına gelen “*ibn*”, “*bin*”, “*zâde*” gibi ekler ve aile ismini anımsatacak unvan, lakap ve sanlar kullanılmaktaydı. Zirâ öne çıkan bu unvan, lakap ve sanlar, toplumun bütün bireylerini kapsayacak şekilde kullanıldığı için alım-satım, vergi ve askerlik gibi devletin resmî kayıtlarında bir takım karışıklıklara yol açmaktaydı.³ Bu da çoğu zaman devlet veya birey aleyhinde telafisi mümkün olmayan zararlara yol açmaktaydı. Bu nedenle, batılı toplumlarda olduğu gibi aile reisinin alacağı ve ondan sonra gelen aile bireylerinin de kullanabileceği öz Türkçe bir soyadının belirlenmesi amaçlanmış ve konu Hükûmetin hazırladığı bir kanun tasarısıyla TBMM’ye getirilmiştir.

Soyadı uygulamasıyla ilgili ilk çalışmalar, 1933 yılında gündeme getirilmiş ve kanun tasarısı Dâhiliye Vekâletince hazırlanarak İcrâ Vekilleri Heyetine sunulmuştu. İcrâ Vekilleri Heyeti de 4 Mart 1933 tarihli toplantısında soyadı kanun tasarısının gerekçeleriyle birlikte TBMM’ye sunulması yönünde bir karar almıştı.⁴ Dâhiliye Encümenine 13 Mart 1934’te iletilen tasarı; 3 Aralık 1933’te incelenmiş ve son haliyle 11 Aralık 1933’te TBMM Başkanlığına gönderilmişti. Tasarı ardından, 13 Aralık 1933’te Adliye Encümenine havale edilmişti. Adliye Encümeni ise Soyadı Kanunu tasarısıyla birlikte Muğla Milletvekili Nuri Bey tarafından hazırlanan ve 7 Mart 1934’te kendilerine havale edilen kanun teklifini birleştirerek incelemişti. Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya ve Nüfus Genel Müdürü (Müdür-i umumîsi)nün huzurunda incelenen kanun tasarısı gerekli düzeltme ve ilâvelerden sonra bir mazbata ile 21 Mayıs 1934’te TBMM başkanlığına sunulmuştu.⁵

Dahiliye ve Adliye Encümeni Mazbataları, TBMM’nin 16 Haziran 1934 tarihli 69. birleşiminde görüşülmek üzere tartışmaya açılmıştı. 167 milletvekilinin hazır bulunduğu birleşimde kanun tasarıları ve encümen mazbataları üzerinde uzun tartışmalar yapılmıştı.⁶ Sonuçta soyadı kanunu tasarısı 18 ve 21 Haziran 1934 tarihli birleşimlerde görüşülerek gerekli değişikliklerden sonra kabul edilmişti.⁷

Soyadı kanununun TBMM’de kabulünden sonra kanunun öngördüğü süreç içinde soyadı seçme ve tescil işlemlerinin tamamlanması istenmişti. Ankara’da bakanlar kurulu⁸ başta olmak üzere milletvekilleri ve önemli mevkide bulunanlar, en kısa süre içinde

2 Efdal Sevinçli, “Adlarımızda Soyadlarımızda Yaşayan Dil Devrimi”. *Journal of Yasar University*, 1 (3), 2006, ss. 277-292, 284

3 Zakir Avşar, *Ayşe Elif Emre Kaya*, “Cumhuriyet Türkiye’sinin Halkçılık Uygulamaları: Soyadı Kanunu Örneği”. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 8/5 Spring 2013, ss. 73-90, 78 vd.

4 “*Başvekil İsmet*” imzasıyla TBMM’ne sunulan 13 maddelik “*Soyadı Hakkında 1/558 numaralı Kanun Lâiyhası*”nın esasları hakkında bkz. *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: 4, Cilt: 13, İçtima: 2, 29. İnikat, 13 Mart 1933, s. 16.

5 *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: 4, Cilt: 23, İçtima: 3, 69. İnikat, Muğla Mebusu Nuri Beyin, nüfus kanununa müzeyyel 3/97 numaralı kanun teklifiyle soyadı hakkında 1/558 numaralı kanun lâiyhası ve Dâhiliye ve Adliye encümenleri mazbataları (Sıra No: 203), ss. 1-15, s.6-8

6 *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: 4, Cilt: 23, İçtima: 3, 69. İnikat, s.191-202

7 TBMM’nin 70 ve 71. Birleşiminde “*Soyadı kanun tasarısı*” kapsamında gündeme gelen millî kimlik seferberliği ile ilgili tartışmalar için bkz., *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: IV, Cilt: 23, İçtima:3, 70. İnikat, 18 Haziran 1934, s. 222-225; *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: IV, Cilt: 23, İçtima: 3, 71. İnikat, 21 Haziran 1934, s. 245-259; *T. C. Resmî Gazete*, “Soyadı Kanunu”. Sayı: 2741, Kanun No: 2525.

8 BCA 030 10 124- 884- 18/24

kendilerine yeni bir soyadı seçerek nüfus müdürlüklerinde tescil ettirmişlerdi. Ayrıca seçtikleri soyadlarıyla birlikte kullanacakları tatbik imzalarını gösteren yazıları da üst makamlara göndererek bilgilendirmişlerdi.⁹ Bu arada Atatürk, yakın çevresini oluşturan isimlere de bizzat soyadı seçerek onları onurlandırmıştı.¹⁰

Sıra yeni Türk devletinin bânisi Gâzi Mustafa Kemal'e soyadı seçilmesine gelmişti. Yakın çevresini oluşturan siyaset ve bilim insanları, O'na adına yaraşır öz Türkçe soyadı bulmak için hummalı bir çalışma içine girmişlerdi. Önemli dilciler ve tarihçilerin hazır bulunduğu toplantılar düzenlenmiş ve sonuçları itibarıyla "soyadı" olacak öz Türkçe adlar önerilmişti. Bunlar; *Etel-Etil, Etealp, Korkut, Arız, Ulaş, Yazır, Emen, Çoğuş, Salır, Begit, Ergin, Tokuş, Beşe, Türkata, Türkatası* gibi öz Türkçe ve Türk tarihinin en eski dönemleriyle özdeşleşen adlardı. Ancak *Naim Hazım Ülkü Onat*, soy arayışı sonunda bulunan adları uygun bulmamıştı. Zirâ Türk Milletine her alanda Atalık etmiş, esaret altına alınmak istenen Türk Milletini istiklâline kavuşturmuş olan Gâzi M. Kemal'e "Atatürk" soyadının verilmesinin daha uygun olacağını belirtmişti. Orada hazır bulunan M. Kemal de kendisi için seçilen "Atatürk" soyadını beğenmişti.¹¹

İsmet İnönü ve yirmi iki arkadaşının imzalarıyla 24 Kasım 1934'te TBMM'ye sunulan üç maddelik bir kanun tasarısıyla Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadının verilmesi teklif edilmişti. Aynı gün, TBMM'de hazır bulunan milletvekillerinin oybirliğiyle Mustafa Kemal'e Atatürk soyadı verilmesi kabul edilmişti.¹² Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadının verilmesi, ulusal basında da yankı bulmuştu.¹³

Soyadı Kanununun diğer bir tamamlayıcısı ise "Efendi, Bey, Paşa Gibi Lakap ve Ünvanların Kaldırılmasına Dair Kanun" olmuştur. Kanun teklifi, 26 Kasım 1934 günü TBMM'ye getirilmiş ve yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmiştir.¹⁴ Beş maddelik kanun, 29 Kasım 1934 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmış ve uygulamaya sokulmuştur.¹⁵

1 Aralık 1934'te de Kocaeli Milletvekili Süreyya Yiğit, verdiği bir önerge ile "Kemal öz adlı Türkiye Cumhurbaşkanına verilen Atatürk soyadının hiçbir kimse tarafından so yadı olarak kullanılmayacağı"ni" öngören bir kanun teklifi sunmuştu. Teklif, 17 Aralık 1934'te kabul edilmiş ve Atatürk soyadının yalnız M. Kemal Atatürk'e ait olduğu tescil edilmişti. Kanunla bundan böyle "Atatürk" soyadının hiç kimse tarafından "öz ad" ve "soyadı" olarak alınamayacağı, kullanılmayacağı ve hiçbir kimse tarafından hiç bir suretle bir başka kimseye "ad" olarak verilemeyeceği kararlaştırılmıştı.¹⁶

Vatandaşların "Soyadı" seçmelerini ve bağlı buldukları nüfus müdürlüklerine tescil

9 BCA 030 10 124- 884- 18/1-20, 25; BCA 490 01 41 173 5 3/3-28

10 *Kurun*, "Atatürk General Fahreddine 'Altay' Soyadını Verdi". 2 Aralık 1935

11 Ahmet Atalay, *Millî Mücadele'de Konya Kuva-yı Milliyecileri II*, Konya 1997, s. 29 vd.

12 TBMM, *Türk Parlamento Tarihi I (TBMM-IV. Dönem 1931-1935)*. Cilt. 1, TBMM Vakfı Yayınları. Ankara 1996, s. 184; T. C. *Resmî Gazete*, "Kemal Öz Adlı Cümhur Reisimize Verilen Soyadı Hakkında Kanun". 27 Kasım 1934, Sayı: 2865, Kanun No: 2587

13 *Fırat*, "B.M.Meclisi Yüce Öndere Ata Türk Adını Verdi". 26 Kasım 1934; *Zaman Gazetesi*, "Gazi Hazretlerine 'Atatürk' Soyadı Verildi". 25 Kasım 1934; *Cumhuriyet*, "Gazi Hz. Dün Meclisten Çıkan Kanunla Atatürk Soyadını Aldılar", 25 Kasım 1934; *Hakimiyeti Milliye*, "Atatürk. Kemal Özatlı Önderimiz Bu Soyadını Aldı", 25 Kasım 1934; *Akşam*, "Atatürk", 25 Kasım 1934.

14 *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: IV, Cilt: 25, İçtima: 4, 8. İnikat, 26 Kasım 1934, s. 40-51; *Cumhuriyet*, "Eski Devirlerin Artığı Lakap ve Ünvanlar Kaldırıldı", 27 Kasım 1934; *Hakimiyeti Milliye*, "Geçmişten Kalma İçtimai Üstünlük Doğuran Ünvanlar Ağa, Bey, Efendi, Paşa Tüm Kalktı", 27 Kasım 1934; *Akşam*, "Bey, Paşa, Efendi, Hazretleri, Denmiyecek", 27 Kasım 1934.

15 *T.C. Resmî Gazete*, "Efendi, Bey, Paşa Gibi Lakap ve Ünvanların Kaldırılmasına Dair Kanun". 29 Kasım 1934.

16 *Türk Parlamento Tarihi I*, s. 185; *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: IV, Cilt: 25, İçtima: 4, 18. İnikat, 17 Aralık 1934, s. 202-203 (S, Sayısı: 37); T. C. *Resmî Gazete*, "24/11/1934 Tarih ve 2587 Sayılı Kanunla Kemal Öz Adlı Türkiye Cümhur Reisine verilen "Atatürk" Adının veya Bunun Başına ve Sonuna Söz Konarak Yapılan Adların Hiçbir Kimse Tarafından Alınamayacağını Buyuran Kanun". 24/12/1934, Sayı: 2888, Kanun No: 2622.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

ettirmelerini kolaylaştırmak için bir de “*Soyadı Nizamnamesi*” çıkartılmıştı.¹⁷ Kendileri için soyadı seçecek vatandaşların yanı sıra kanun hükümlerini uygulayacak olan vali, kaymakam, muhtar ve ihtiyar heyetleriyle yazım memurların görevlerini de kolaylaştırmak amacıyla hazırlanan soyadı nizamnamesi 15 Aralık 1934 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında kabul edilmişti. Ancak görülen lüzum üzerine tekrar gözden geçirilmiş ve son şekliyle 24 Aralık 1934’te kabul edilmişti.¹⁸

TBMM’de yapılan görüşmeler sonucu 21 Haziran 1934’te kabul edilen “*Soyadı Kanunu*”, 2 Temmuz 1934 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve 2 Ocak 1935 günü de kanunun Türkiye genelinde uygulanmasına başlanmıştı. Süresi on sekiz aydı. Konu ile ilgili bilgiler, ayrıntılarıyla ulusal ve yerel basında yer almıştı.¹⁹

2.Fırat Gazetesi Verilerine Göre Malatya Genelinde Soyadı Kanunu Uygulamaları

Malatya Vilâyeti, dönemin mülkî taksimatı içinde dokuz ilçeden müteşekkildi. Bu ilçeler; Adıyaman, Akçadağ, Arapkir, Besni, Darende, Hekimhan, Kemaliye (Eğîn), Pütürge ve Kâhta’dır.²⁰ O dönemde Malatya ve ilçeleri genelinde de toplam 30 nahiye ve 1337 köy mevcuttu. Nüfusu ise 1927 sayımına göre 229.798 idi.²¹

İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’nın yürüteceği soyadı seçme ve tescil işlemleri, Türkiye genelinde olduğu gibi Malatya’da da şu aşamalarla gerçekleştirilecekti. Öncelikle aile reisleri, kullanacakları soyadını seçeceklerdi. Bunun için soyadı kanunu ve nizamname içeriğini iyi bilmeleri gerekiyordu. Dolayısıyla seçilecek Soyadları, kanuna ve nizamnameye uygun özellikler taşıyacaktı. Aile reisleri, yeni soyadı seçebilecekleri gibi “*Soyadı kanunu ve nizamnamede işaret edilen ve yasaklanan özellikleri taşıyor*” ise o güne kadar kullandıkları Soyadlarını da tescil ettirebileceklerdi. Aksi takdirde Soyadlarını değiştirmek veya öz Türkçe karşılığını almak zorunda idiler. Öteden beri kullandıkları, kanun ve nizamname hükümlerine uygun bir soyadına sahip olmalarına karşın yeni bir soyadı seçmek isterlerse öz Türkçe yeni bir soyadı seçme hakkına da sahiptiler. Yapacakları iş; yeni soyadı alanlar gibi bunu nüfus müdürlüğüne tescil ettirmek idi. Seçtikleri soyadını çeşitli gerekçelerle değiştirmek isteyenler, mahkeme kararı olmaksızın, 2 Temmuz 1936 tarihine kadar değiştirme hakkına sahiptiler.

Aynı mahalle veya köyde aynı soyadını almak isteyen aileler söz konusu olursa sorunun çözümü için resmî görevliler devreye girecek; ilk önce müracaat eden ailenin tescil işlemi yapılacak diğer aile ise farklı bir soyadı seçecekti. Bir başka çözüm de paylaşılamayan soyadının önüne “*küçük*”, “*büyük*” gibi sıfatlar eklenmesi idi.

İşişleri Bakanlığı soyadı işlemlerinin hızlandırılması ve kolaylaştırılması için matbu beyannameler hazırlanmış ve nüfus müdürlüklerine göndermişti. Hazırlanan beyannamede; “*..... Soyadını aldım. Kendimden başka karım ve ..... çocuğum vardır (Bekârsa bekâr olduğunu beyan edecektir). Nüfusa bu suretle tescil edilmemi talep ederim*” ifadeleri yer almaktaydı.²² O dönemde dilekçelere pul yapıştırma zorunluluğu bulunduğundan, soyadı seçme işlemlerini özendirmek için tescil beyannamelerine pul yapıştırma zorunluluğu da kaldırılmıştı. Beyanname için nüfus müdürlüğüne gidecek

17 *Cumhuriyet*, “Soyadı Nizamnamesi”, 16 Kasım 1934; *Fırat Gazetesi*, “Soyadı Nizamnamesi”. 22 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.

18 BCA 030 0 18 01 02 50 85 016; BCA 0300 18 01 02 50 87 015; BCA 272 00 00 12 63 190 9/1-6; Altı bölüm ve elli dört maddelik 24 Aralık 1934 tarihli nizamname, 27 Aralık 1934’te Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bkz., *T.C. Resmî Gazete*, “Soyadı Nizamnamesi”. 27 Kânunuevvel 1934, Kararname No: 2/1759, ss. 4589-4591 *Cumhuriyet*, “Soyadı Nizamnamesi”, 21 Aralık 1934.

19 *Fırat*, “Soyadı Kanunu”. 5 Temmuz 1934; *Cumhuriyet*, “Soyadı Kanunu Meriyete Girdi”, 2 Ocak 1935.

20 Musa Şaşmaz, *Türkiye’nin İdari Taksimatı (1920-2013)*, Cilt: XI, TTK Yayınları, Ankara 2014, s. 4 vd.

21 Başvekalet Merkezi İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi, *1927 Umumi Nüfus Tahriri*. Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası. Ankara 1928, s. 11.

22 *Cumhuriyet*, “Soyadı Kanunu”, 2 Aralık 1934; *Zaman*, 2 Aralık 1934.

vatandaşlar, kendisine ve ailesindeki diğer bireylere ait “hüviyet varakaları”nı da beraberinde götürceklerdi. Tescil işlemi hem kütüğe hem de nüfus varakalarına işlenecekti.²³

Malatya’da soyadı seçimi ve tescil işlemlerinin kısa süre içinde tamamlanabilmesi için başta Malaya Valisi İbrahim Etem (Akıncı) ve Nüfus Müdürü (İşyarı) Basri Bey (sonra Şevket Taştan) olmak üzere ilçe merkezlerindeki mülkî amirler, belediyeler, köy ve mahalle muhtarları ile yazım memurlarına söz konusu millî kimlik seferberliğinde önemli görevler düşmüştü. Zirâ Soyadı Nizamnamenin dördüncü ve beşinci bölümlerinde işaret edildiği gibi işler; yoğunlukla köylerde muhtarlar, şehir ve kazalarda ise her mahalle için belediyeleri temsil eden görevlilere düşmüştü. Yazımla görevli muhtar ve memurlar, il ve ilçe nüfus müdürlüklerince kendilerine verilen aile defterlerine 2 Temmuz 1936 tarihine kadar görevli olduğu mahallede oturan aile fertlerinin Soyadlarını işleyip her birine imzalatıracaklardı. Okur-yazar olmayanlara da mühür veya parmak izi ile tasdik ettireceklerdi. Muhtarlar, düzenlenen defterlerin altını ihtiyar heyetine tasdik ettirerek birer suretlerini belge karşılığında kaymakamlara, merkez kazalarında ise nüfus müdürlüklerine teslim edeceklerdi.

Şehir ve kazalarda ise belediyelerce görevlendirilen “mahalle temsilcisi” memurlar, defterleri kendisi tasdik ederek belge karşılığında belediye başkanlarına teslim edeceklerdi. İşlemleri bitirenler, imzalı aile defterlerini 2 Temmuz 1936 tarihini beklemeden ilgili mercilere teslim edebileceklerdi. Belediye başkanları da defterlerin altını belediye encümenine tasdik ettirdikten sonra bir suretini kazalarda kaymakamlara ve vilayet merkezlerinde de nüfus müdürlüklerine yine belge karşılığında teslim etmek zorunda idiler. Diğer suretini de demirbaş olarak belediyede saklayıp kendinden sonraki idarecilere teslim edeceklerdi.

Vilâyet, Belediye ve ilçelerdeki kaymakamlıklar dışında bu işi önemli bir “kamu görevi” olarak görüp destek veren kurum ve kuruluşlar da vardı. Özellikle dönemin tek siyasal partisi olan CHP ve onun Malatya il ve ilçe teşkilâtları idi. Bir diğeri CHP Genel Sekreterliğince görevlendirilen Malatya genelindeki Halkevleri olup her seviyede vatandaşları bilgilendirmek için kolları sıvamışlardı.

Soyadı seçimi ve tescil işlemlerinin kısa süre içinde tamamlanabilmesi için seferber olan kurumlardan biri de Türk Dil Kurumu idi. Türk Dil Kurumu, vatandaşların öz Türkçe soyadı seçme hususunda yaşayacağı tereddütleri gidermek ve yol göstermek amacıyla önemli bir hizmete imza atmıştı. Türk Dil Kurumunca Besim Atalay’a hazırlatılan “*Türk Büyükleri veya Türk Adları*” adlı kitap; bütün valiliklere, halkevi merkezlerine ve bu arada Malatya’ya ulaştırılmıştı.²⁴ Yine aynı kurumun tarama ve derleme çalışmaları da öz Türkçe soyadı örnekleri bakımından önemli bir kaynak oluşturmuştu.

Yoğun çaba gösteren bir başka kurum da basın idi. İçişleri Bakanlığı aracılığıyla ulusal ve yerel gazetelerde soyadı olabilecek “öz Türkçe adlar” listesi yayımlatılarak vatandaşların soyadı seçmelerine yardımcı olunmuştu.²⁵ Ayrıca ulusal ve yerel basında soyadı seçme ve tescil işlemleri gerçekleştirenlerin adları, gazete sütunlarından halka duyurulmak suretiyle vatandaşlar arasında adeta bir yarışa dönüştürülmüştü. Gerçekten de vatandaşlar; seçtikleri soyadını basın yoluyla duyurmak için hiç vakit kaybetmemiş, ulusal ve yerel basında duyurmak amacıyla hareket geçmişti. Soyadı seçimi ve tescil işlemlerinin kısa süre içinde tamamlanabilmesi için çaba gösteren Malatya yerel basınının

23 *Cumhuriyet*, “Soyadları İçin Nüfus Dairelerinde Muamele Başladı”, 9 Aralık 1934; *Zaman*, 9 Aralık 1934.

24 Besim Atalay, *Türk Büyükleri veya Türk Adları*. Ankara 1934; Enver Behnan Şapolyo, *Türk Soyadı*, 3396 *Türk Adı*. Köyhocası Matbaası, Ankara 1935.

25 *Kurun*, “Soyadları: Bugün Yüz Ad Birden Veriyoruz. Kurun İsim Babasıdır. Ad, Soyadı Arıyorsanız Yedinci Sayfamıza Bakınız”. 27 Kasım 1934, 1-7; *Son Posta*, “Soyadları ve Küçük Adlar. Bu Listeleri Okuyunca Adınızı Kolaylıkla Seçmek Mümkün Olur”. 8 Aralık 1934.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

bu tarihlerdeki tek temsilcisi ise Fırat Gazetesi idi.²⁶ Yerel basın yoluyla gerçekleştirilen özendirici uygulamalar, vatandaşlar üzerinde olumlu bir etki yaratmış ve soyadı kanunu uygulamasının kısa süre içinde sonuçlanmasına katkı sağlamıştı.

2.1. Soyadı Kanunu'nun Malatya Yerel Basınında Tanıtımı ve Yapılan Etkinlikler

Malatya yerel basınının tek temsilcisi olan Fırat Gazetesi, Kanunun yürürlüğe girmesinden günlerce önce Malatya'daki vatandaşların öz Türkçe soyadı seçmeleri konusunda sütunlarında açıklayıcı bilgilere yer vermiş ve yardımcı olmaya başlamıştı. Fırat Gazetesi, sadece soyadı seçilmesi konusunda değil; yeni Türk devletinin öz Türkçe kullanılması yönünde attığı adımlar ve örnek uygulamaları konusunda da bilgilendirme yapmayı amaçlamıştı. Bir taraftan yeni soyadı alacak vatandaşları, hangi kuralları göz önünde bulundurmaları gerektiği hususunda uyarırken diğer taraftan da ülke genelinde alınan kararları haber yaparak manşetlerine taşımıştı. Örneğin soyadı kanununun kabulü dolayısıyla yaptığı yayında kanun maddeleri yayımlanmış ve içeriği hakkında okurlarını bilgilendirmişti. Yine soyadı nizamnamesi tümüyle yayımlanmış ve soyadı seçecek olan Malatyalı vatandaşlara gerekli uyarılarda bulunulmuştu.²⁷

2.1.1. Soyadı Seçen Önemli Simâların Yerel Basın Yoluyla Tanıtımı

Resmî olarak Türkiye genelinde 2 Ocak 1935 tarihinde başlayan soyadı seçme ve tescil işlemlerinin, kanunda belirtilen 2 Temmuz 1936 tarihine kadar bitirilebilmesi için devletin üst düzey idarecilerinin örnek olmaları istenmiş; Atatürk dâhil olmak üzere devlet erkânı, bakanlar kurulu üyeleri ve ordu mensupları seçtikleri Soyadlarını duyurup tatbik imzalarını da yeni Soyadlarına göre belirlemişlerdi.²⁸ Bunlarla ilgili haberler ulusal basında yer almaya başlamış, her düzeyde vatandaş için iyi bir örnek oluşturmuştu.

Fırat Gazetesi de Anadolu Ajansı vasıtasıyla soyadı seçen önemli simâların ulusal basında yer alan haberlerini manşetlerine taşıyarak okurlarıyla paylaşmış, yapılan işin önemli bir vatandaşlık görevi olduğunu bu örneklerle sergilemişti. Gazete, Gâzi Mustafa Kemal Paşa'nın "Atatürk"²⁹, Başbakan İsmet Paşa'nın "İnönü"³⁰, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Paşa'nın "Çakmak"³¹, TBMM Başkanı Kâzım Paşa'nın "Özalp"³² ve bakanlar kurulu üyelerinin de aldıkları Soyadlarını varsa hikâyeleriyle birlikte okurlarına sunarak Malatya'daki aileleri, önemli simâları örnek alıp en kısa zamanda soyadı seçmeleri için özendirmişti.

Fırat, okurlarının kısa süre içinde soyadı seçmeleri ve tescil ettirmeleri konusunda onları teşvik ederken kendi çalışanlarının aldıkları Soyadlarını da aynı sorumluluk bilinciyle yayınlamıştı. Her fırsatta bu seferberlikte en önde yer aldıklarını vurgulayan Fırat'ın çalışanlarına ait soyadı bilgileri, çeşitli tarihlerde yayınlanan haber ve listelerden derlenerek TABLO 1'de bir araya getirilmiştir.³³ Fırat Gazetesi müdürü M. Nuri Bey "Buyan" soyadını tercih etmişti. Fırat Gazetesi Başmürettibi Hacı Mustafa Bey, kardeşleri Malatya tüccârlarından Süleyman ve Kürecik nahiyesi nüfus memuru Mahmut Beylerle

26 Fırat Gazetesi, 8 Ekim 1932' yayımlanmaya başlamıştı. Sahibi ve müdürü M. Nuri Buyan'dı. Genellikle haftada iki gün çıkan Fırat, Malatya'nın uzun soluklu gazetelerinden biri idi. 227 Eylül 1952'de yayın hayatı sona ermiştir. Bkz. Nezir Kızılkaya, *Malatya Basın Tarihi (1923-2003)*. Malatya Kitaplığı, İstanbul 2016, 83 vd.

27 *Fırat Gazetesi*, "Soyadı Nizamnamesinin Esaslarını Neşrediyoruz". 26 Kasım (İkinci Teşrin) 1934; Fırat, "Soyadı Nizamnamesinin Esaslarını Neşrediyoruz". 29 Kasım (İkinci Teşrin) 1934; Fırat, "Soyadı Nizamnamesinin Sonunu Neşrediyoruz". 3 Aralık (Birinci Kanun) 1934.

28 BCA 490 01 41 173 5 3/3-28.

29 *Fırat*, "B.M. Meclisi Yüce Öndere ATATÜRK Adını Verdi". 26 Aralık 1934

30 *Fırat*, "Başvekilimizin Soyadı". 26 Aralık 1934.

31 *Fırat*, "Mareşal Fevzi". 10 Aralık 1934

32 *Fırat*, "Büyük Millet Meclisi Başkanı da "Özalp" Soyadını Aldı". 3 Aralık 1934.

33 *Fırat*, "Kaç Aile Yeni Soyadı Aldı". 21 Ocak 1935; *Fırat*, "Gazetemiz Müdürünün Soyadı". 24 Ocak 1935; Fırat, "Soyadı Alanlar". 13 Aralık 1934.

birlikte kullandıkları eski Soyadları olan “Banazılıoğlu” yerine “Eroğlu” soyadını seçmişti. Fırat Gazetesi mürettibi Emin Bey de kardeşleri Abdurrahman ve Ömer Beyler birlikte “Aksoğan” olan Soyadlarını bırakarak “Akdoğan” soyadını tescil ettirmişlerdi. Yine Fırat Gazetesi mürettiplerinden Mehmet Tardu Bey ise “Eğimli” olan eski soyadını bırakarak “Ekici” soyadını seçmişti. Mürettip M. Nuri Bey “Ertem”, Fırat Gazetesi Matbaası Makinisti Bekir Bey de “Gürsoy”, soyadını tescil ettiren ilkler arasında yer almışlardı.³⁴

Tablo 1. Malatya Fırat Gazetesi'nde Soyadı Alanlar

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Mehmet Nuri	Buyan	Fırat Gazetesi Matbaası Mesul Müdürü
Hacı Mustafa	Eroğlu	Fırat Gazetesi Başmürettibi
M. Nuri	Ertem	Fırat Gazetesi Mürettiplerinden
Emin	Akdoğan	Fırat Gazetesi Mürettiplerinden
Mehmet Tardu	Ekici	Fırat Gazetesi Mürettiplerinden
Bekir	Gürsoy	Fırat Gazetesi Matbaası Makinisti

2.1.2. Yerel Basında Öz Türkçe Ad ve Soyadı Seçilmesini Özendiren Diğer Çalışmalar

Bu süreçte yeni ve öz Türkçe bir soyadı seçmek isteyen vatandaşlar için basın aracılığıyla önemli çalışmalar da yapılmıştı. Fırat Gazetesi, her yerde olduğu gibi vatandaşların soyadı seçmelerine yardımcı olmak üzere 29 Ekim 1934'ten itibaren örnek isim listesi yayınlamaya başlamıştı. Haberde; “Okuyucularına bir kolaylık olmak üzere yeni doğan çocuklar ve soyadı için öz Türkçe adlar yazacaktır. Bu sayımızdan itibaren Türk adlarını yazmaya başlıyoruz” denilerek alfabetik sırayla “öz Türkçe” adlara yer verilmişti.³⁵ Fırat, daha sonraki sayılarında da “Soyadı bulamıyorsanız Fırat’a geliniz. Bulduğunuz adın karşılığını arıyorsanız Fırat’a sorunuz. Fırat, okurlarına yardımcı bir düşerge bilir” manşeti altında öz Türkçe ad listelerini kaldığı yerden yayınlamaya devam etmişti.³⁶ Ayrıca 6 Aralık 1934 tarihli sayısında “Osman” imzası ve “Soyadlarını Nasıl Alalım” başlığıyla kaleme alınan bir yazıda; 2 Ocak 1935 tarihinde soyadı seçimine başlanacağı; bir yıl içinde de “bütün Budunun kendisine birer soyadı” alacağı duyurularak söze başlanmış, öz Türkçe vurgularla birçok hatırlatmada bulunulmuştu.

Yazıda öncelikle Bakanlıklardan gelen “buyruklara” göre her “aylıklık” yani memur ve işçi olarak devlet hizmetinde çalışan vatandaşların 1935 yılı Ocak ayı sonuna kadar Soyadlarını seçmek zorunda olduğu vurgulanmış ve “Şimdiden birçok arkadaşlarımız bu yolda öner adımlar atarak birer soyadı almışlardır” denilerek Malatya’daki uygulamanın ilk örneklerine dair haberlere de yer verilmişti. Yazının devamında da o günlerde çoğu vatandaşın henüz anlayamayacağı “öz Türkçe” sözcüklerden oluşan cümlelerle uyarılarda bulunularak “Gerek kendimize iyi bir ad seçmek; gerekse bizden sonraki döllere utanmayacak bir soyadı bırakmak gibi ağır bir iş karşısında bulunduğumuz için bu büyümde çok titiz davranmaklığımız, iyi düşünmekliğimiz gerekir. Onun için soyadı alırken başlıca şu sayacaklarımızı abaylamalıyız” denilerek uyarılarda bulunulmuştu.

“Osman” imzasıyla Fırat’ta yayımlanan bu yazıda soyadı seçerken titiz davranılması gereken hususlar şu şekilde sıralanmıştı:

³⁴ Fırat, “Soyadı Alanlar”. 13 Aralık 1934; Fırat, 27 Aralık 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 21 Ocak 1935.

³⁵ Fırat, “Fırat Ad Babası”. 29 Kasım (ikinci Teşrin) 1934.

³⁶ Fırat, “Fırat’ın Soyadı Listesi”. 3 Aralık 1934; Fırat, “Fırat’ın Soyadı Kuralı”. 6 Aralık 1934; Fırat, “Fırat’ın Soyadı Kuralı”. 10 Aralık 1934; Fırat, “Fırat’ın Soyadı Listesi”. 13 Aralık 1934; Fırat, “Fırat’ın Soyadı Listesi”. 20 Aralık 1934; Fırat, “Fırat’ın Soyadı Listesi”. 24 Aralık 1934; Fırat, “Fırat’ın Soyadı Listesi”. 27 Aralık 1934; Fırat, “Fırat’ın Soyadı Listesi”. 3 Ocak 1935.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

1-Öncelikle Soyadları öz Türkçe olmalıdır. Seçilen soyadı, iyice araştırılmadan, tam Türkçe olduğu anlaşılmadan benimsenmemelidir.

2-Soyadları; gülünç, utandırıcı, yüz kızartıcı olmamalıdır. Zirâ “eğlentiye hoş gelen” Soyadlarını seçenler; bu yüzden üzüleceklerini hiç unutmamalıdır.

3-Seçtiğimiz adın anlamı (arındığı) yerinde olmalıdır. Ayrıca ezgimize, deyişimize uygun olmalıdır.

4-“Şu oğlu”, “bu oğlu” gibi sözlerle biten adların içinden “oğlu” sözcüğü kaldırılıp atılmalıdır. “Oğlu” deyiminin eski Türk Soyadları arasında yeri yoktur. Hele “zâde” sözü unutulmalıdır.

5-Adlar, kısa ve dile uygun sözlerden kurulmuş olmalıdır. Bunu göz önüne alarak adımızı karma karışık değil kolayca söyleyebileceğimiz deyimlerden seçmeliyiz.

6-“Şeyhoğlu”, “Hacıoğlu”, “Hafızoğlu” ve “Raşitoğlu” gibi uzun adlardan da tüntükül vaz geçmeliyiz. Birçoklarının soyadı olarak bugünkü Arapça adlarının Türkçe karşılıklarını aldıkları görülüyor ki, pek yerinde bir iştir. Bununla hem Soyadlarımızın sayısını çoğaltmış hem de bugünkü adımıza uygun bir ad bulmuş oluruz.

7-Bütün bu işlerden başka büyük bir düşünce daha vardır. Seçilen adların birbirine benzememesi yolunu bilmek gerekir. Yurtta milyonlarca ev olduğundan “siriksiz” hepsine ayrı ayrı ad verilemez. Bundan ötürü işi kolaylaştırmak için başka “yöndelere” başvurulmalıdır. Çift ad alanlar, adlarının sonuna “gil”, “ler”, “lar” gibi eklerden birini ekleyerek benzerlerinden ayrılabilirler. “li”, “lü”, “cık”, “cik” eklentileri de bu işi görebilir.

Yazıda ayrıca devlet büyüklerinin aldıkları öz Türkçe “İnönü”, “Sakarya”, “Fırat”, “Aras” ve “Vardar” gibi yurdun belli başlı kent ve yer adlarının da soyadı seçiminde güzel örnek oluşturabileceği vurgulanmıştır.³⁷ Malatya’da soyadı seçme ve tescil işlemlerinin gerçekleştirildiği bu dönemde Fırat Gazetesi; bilgilendirmenin ötesinde önemli bir görevi daha üstlenmiş, hem devlet memurlarının hem de vatandaşların seçtiği Soyadlarını haber yaparak duyurmuştu. Fırat’ın soyadı kanununun uygulamaya koyulmasından günler önce başlattığı bu faaliyet; hem işlemlerin belirlenen süreden önce sonuçlanmasına hizmet etmiş hem de vatandaşların kendileri ve aileleri için seçecekleri soyadı konusunda yapacağı tercihleri artırmıştı. Aynı zamanda kendi muhitinde alınan bir soyadının, mükerreren başkaları tarafından alınmasının da önüne geçmişti.

2.1.3. Yerel Basına Göre Malatya Genelinde Kurumlara Öz Türkçe Ad Verilmesi

Atatürk döneminin en önemli çalışmalarından biri de kültür (millî kimlik) inkişafının başlatılması olmuştu. Bu alanda Türk Tarihi, Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili çalışmalara öncelik verilmişti. Türk Dilinin yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarılması ve dünya dilleri arasında lâik olduğu yere yükseltilmesi amacıyla başlatılan çalışmaların en önemli özelliği, her alanda öz Türkçe’nin hâkim kılınması idi. Dolayısıyla soyadı seçme ve tescil işlemleri yönünde başlatılan çalışmalarla yakından ilişkili görülen bir alana da el atılmıştı. Ağırlıklı olarak Arapça ve Farsça kökenli mevcut kurum adlarına Türkçe ad koyma işlemleri de öz Türkçe soyadı seçme işlemlerinin yapıldığı dönemde gerçekleştirilmişti. Soyadı uygulaması kadar önemli olan bu işlemlerle ilgili haberler de ulusal ve yerel gazeteler tarafından sütunlara taşınmıştı.

Malatya’da da bu görevi Fırat üstlenmişti. Kurumlara verilen öz Türkçe adlarıyla ilgili Anadolu Ajansı’ndan aldığı haber özetlerini okurlarıyla paylaşmıştı. Mülki taksimat içinde yer alan vilâyet, kaza ve belediye karşılığı olarak “il”, “ilçe” ve “şar”; idarî görev karşılıkları olarak vâliye “ilbay”, kaymakama “ilçebay”, belediye başkanına “şarbay”, nahiye

37 Osman, “Soyadlarını Nasıl Alalım”. *Fırat*, 6 Aralık (Birinci Kanun) 1934.

müdürüne, “*çevirgen*” ve daire müdürlerine de “*işyar*” denilmeye başlanmıştı. Gazetede yer alan haber ve değerlendirmelerde il ve ilbay başta olmak üzere öz Türkçe isimlerin kullanılmasına özen gösterilmişti.

Merkezi Ankara’da bulunan siyasî, iktisadî, sosyal ve kültürel işlevi bulunan önemli kurum ve kuruluşların da adlarında değişikliğine gidilmiş; Malatya’da şubeleri bulunan kurumlarla ilgili habere yer verilmişti. Fırat, Kültür Bakanlığınca öncelikle adları Türkçe olmayan okulların adlarının değiştirileceğini duyurmuştu.³⁸ Haberin devamında da “*Şarımızda Türkçe olmayan ad taşıyan mekteplerin adları değiştirilecektir*” denilmişti.

Okulların adlarını değiştirme işlemi, Türkiye genelinde aynı süreçte başlatılmıştı.³⁹ Çok geçmeden de Malatya’daki okulların yeni adları belirlenmiş, Fırat Gazetesi de yapılan değişiklikleri okurlarıyla paylaşmıştı. Gâzi Mektebi (ilk okulağı) Atatürk; İsmet Paşa Mektebi ise General İsmet Okulağı olmuştu.⁴⁰ Yeni adlandırılan okullardan biri de Ülkü Okulağı idi.⁴¹ Fırat, bizzat Atatürk tarafından verilen yeni adlarla ilgili örneklerle de yer vermiş; İstanbul Üniversitesi Mülkiye Mektebi’ni “*Siyasal Bilgiler Okulası*”⁴², Himâye-i Etfâl Cemiyetini “*Çocuk Esirgeme Kurumu*”⁴³ ve Matbuât Cemiyetini de “*Basım Kurumu*” olarak adlandırdığını okurlarıyla paylaşarak bilgilendirmişti.⁴⁴ Yine Cumhuriyet Halk Partisinin yayın organı konumunda olan Hâkimiyet-i Milliye Gazetesinin adının da Atatürk tarafından değiştirildiğini ve “*Ulus*” olarak adlandırıldığını manşetten duyurmuştu.⁴⁵

2.2. Yerel Basına Göre Malatya Genelinde Soyadı Seçimi ve Tescil İşlemleri

Malatya şehir merkezi ve ilçeleri için elimizdeki tek veri, Fırat Gazetesine yansıyan haberlerdir. Fırat Gazetesine göre Malatya genelinde vatandaşların soyadı seçme ve tescil işlemleri, kanunun yürürlüğe girdiği ilk günlerde sakin bir seyir izlemişti. 21 Ocak 1935 Pazartesi günün yayınlanan Fırat Gazetesinde “*Şarımızda ve merkeze bağlı köylerde yeni soyadı alan ve nüfus idaresine beyanname vererek tescil ettiren ailelerin sayısı, düne kadar 271’i bulmuştur*” bilgisi yer almaktadır. Resmî işlemler 5 Ocak 1935’ten itibaren başlasa da Aralık 1934’ten itibaren soyadı seçme ve tescil işlemlerinin yapıldığını dikkate alacak olursak ilk kırk beş günlük süre içinde 271 ailenin soyadı seçimini gerçekleştirmiş olması, vatandaşların yeni uygulamaya çekingen davrandığını göstermektedir.⁴⁶

Haberin devamında da bu görüş teyit edilmiş ve “*Halktan yeni soyadı seçenler çoksa da daha beyanname veren azdır.*” denilerek ilginin az olmasının gerekçeleri ise yer verilmişti. Sayının az oluşundaki gerekçeler ise haberin ayrıntılarında verilmiş; aile beyannamelerinde iki, üç ve dört nüfus bulunduğu gibi otuz, kırk kişilik aileler olduğu vurgulanmıştı. Ayrıca haberde, birçok ailenin farklı yörelerde bulunan aile efradı ve akrabalarıyla seçmeyi düşündükleri yeni soyadı üzerinde danışarak karar vermek zorunda

38 Fırat, “Adı Değişecek Mektepler”. 3 Aralık 1934.
39 Aynı türden haberler ulusal gazetelerde de yer almaktadır. Ulusal gazetelerde de İstanbul için “*Şehrimizde Arapça adlı mekteplerin öz Türkçe ad almaları için Kültür Bakanlığı tarafından bir emir verilmiştir. Bazı mekteb müdürleri buldukları yeni adları Kültür Bakanlığına göndermektedirler. Bakanlıkta toplanan bir heyet, bu adları görecektir, beğendiklerini bildirecektir*” denilerek değişikliğe gidileceği belirtilmişti. Bkz., Kurun, “Mekteb Adları”. 9 Aralık 1934, 4.

40 Fırat, “Adı Değişecek Mektepler”. 3 Aralık 1934.

41 Fırat, “Şarımızda İlk Önce Soyadı Alanlar”. 29 Kasım 1934.

42 Fırat, “Soysal Bilgiler Okulası”. 10 Aralık 1934

43 Fırat, “Çocuk Esirgeme Kurumu”. 10 Aralık 1934.

44 Fırat, “Atatürk Matbuât Cemiyetine Ad Verdi”. 3 Aralık 1934.

45 Fırat, “Ulus”. 6 Aralık 1934

46 Soyadı seçme ve tescil işlemlerini yakından takip eden CHP Genel Sekreterliğince, 1 Mart 1936’da CHP il yönetim kurulu başkanlıklarına gönderilen bir yazıda; soyadı kanununun Parti, rejim ve Türk halkı nezdinde çok büyük bir anlamı olduğu vurgulandıktan sonra soyadı seçimi ve tescil ettirme süresinin sonuna yaklaşılmasına rağmen soyadı almayan çokça vatandaş bulunduğunu ikaz edilmişti. [BCA, 490.01.00 3. 12 18.] Bu aşamadan sonra CHP Malatya il teşkilatının da devreye girdiği ve Malatya genelinde işlemlerin hızlandığı düşünülmektedir. Zirâ 18 Mart 1936’da işlemlerin % 65’i tamamlamıştı.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

olduklarına dair duyumlara yer ver verilmişti.⁴⁷ Aile bireylerinin yapılacak olan istişareden sonra kısa bir süre içinde karar verecekleri ve Nüfus Müdürlüğü'nün de bir beyanname akını karşısında kalacağı iddiasında bulunulmuştu.

Bu tarihe kadar Malatya'da şartlı oturan; fakat başka nüfus idarelerine kayıtlı bulunan vatandaşlardan beyanname veren ailelerin sayısının da 100'ü geçtiği ve bu şekilde beyannamelerin ilgili nüfus idarelerine gönderildiği de verilen bilgileri arasındadır. Zirâ Soyadı Nizamnamesinin 33 ve 35. Maddelerine göre başka bir merkezde soyadı seçenlerin işlemlerinin tamamlandıktan sonra ilgili nüfus müdürlüklerine gönderilmesi emredilmişti.⁴⁸

21 Ocak 1935'e kadar soyadı seçenlerin arasında her yerde olduğu gibi memurların ilk sırada yer aldığı belirtilen haberin sonunda istatistikî bir bilgiye de yer verilmiş ve seçilen Soyadlarının hangi harflerden başladığı sayısal olarak belirtilmişti.⁴⁹ Buna göre 271 ailenin seçtikleri Soyadlarının ilk harfi dikkate alınarak hazırlana sayısal veriler TABLO 2'de yer almaktadır.

Harfler	Sayı	Harfler	Sayı
A ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	34	N ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	2
B ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	17	O ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	4
C ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	2	Ö ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	-
Ç ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	6	P ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	4
D ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	15	R ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	20
E ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	29	S ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	-
F ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	3	Ş ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	-
G ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	19	T ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	20
H ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	2	U ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	7
I ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	2	Ü ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	4
İ ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	8	V ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	1
K ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	25	Y ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	18
L ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	1	Z ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	-
M ile Başlayan Soyadı Seçen Aileler	3		

47 Aile bireylerinin farklı yerlerde ikâmet etmeleri soyadı seçimi ve tescil işlemlerini güçleştirdiği gibi karar vermek de epeyce zaman almakta idi. Nitekim Kemaliye'nin en eski ailelerinden biri olan Alioğulları'na mensup İstanbul Gureba Hastanesi baş hekimi doktor Ömer Lütfü ve kızı İlhan, kardeşleri Vilayet Meclisi umumi azası ve Fırat Gazetesi sahiplerinden Mehmet Sadık Malatya muhasebesi, Kemaliye Maarif memuru Ali Rıza, Kemaliye'nin Bahçe Mahallesi'nden Mustafa Hilmi, İstanbul Büyükkada Hilal kasabı Ali Halit ile kardeşi Kemaliye Belediye azasından Mahmut Ruhi, Ali Rızaoğlu öğretmen Osman Bey ile bu ailenin Kemaliye'deki diğer bir kolunu temsil eden Hat memuru Mehmet Cemil, kardeşi Ömer Fikri ve Cemil Bey'in oğulları Kemaliye aileleri ve çocukları uzun bir istişareden sonra Ahilerin ilk ataları olan Eti soyadını almışlardı. Bkz., *Fırat*, "Eti Adını Soyadı Alan Aile". 10 Aralık 1934.

48 Soyadı Nizamnamesinin 33. Maddesinde "Köy muhtar ve ihtiyar heyetleri nüfus dairelerinden verilecek numunelere göre kendi köylerinde yaşayan yerli ve yabancı her ferdi, yerlileri ayrı ve yabancıları ayrı deftere olmak üzere ev (aile) sırası ile soyadı defterlerine geçirip hizalarında soyadlarını yazmaya ve soyadını seçmek hakkına malik her ev başına veya ergin kişilere kendi haneleri hizasını imzalatmaya veya mühürletmeye ve mühür de yoksa parmak izi ile tasdik ettirmeye mecbur" olduğuna dair köy muhtarlarının dikkate alması gereken bir hüküm yer almaktadır. Aynı hüküm, 34. Maddede Belediye ve kasaba sınırları içinde yer alan mahallelerde görev yapan mümessiller için tekrarlanmıştır. Bkz., *Soyadı Nizamnamesi*. Ankara 1934, s. 4590.

49 *Fırat*, "Kaç Aile Yeni Soyadı Aldı". 21 Ocak 1935.

İlk günlerde sakin geçen soyadı seçimleri, ilerleyen günlerde hızlanmış; 18 Mart 1936'ya gelindiğinde Malatya genelinde ailelerin % 65'inin soyadı seçme ve tescil işlemlerini tamamladığı görülmüştü. Yine aynı tarih itibarıyla Arapkir ilçesi ve İsmetpaşa Kamununda (Nahiyesinde) soyadı alma işlerinin bitirildiğine dair bilgiler yer almaktadır.⁵⁰

Fırat Gazetesinden M. Nuri Buyan; Malatya genelinde soyadı seçme ve tescil işlemlerinin akıbetini öğrenmek için 10 Nisan 1936'da Nüfus Müdürü (Direktörü) Basri Bey'in yanına giderek konu hakkında ayrıntılı bir şekilde bilgi almış ve konuyu köşesine taşıyarak okurlarını da bilgilendirmişti. Söz konusu ziyaret esnasında gözlemlerini de aktaran M. Nuri Bey, Nüfus müdürlüğündeki yoğun mesai hakkında şunları not etmişti:

"Kapısının önü o kadar kalabalıktı ki, içeri girmeğe güçlükle muvaffak oldum. Direktör o kadar meşgul idi ki, çeşitli dilekçelerin dileklerini okumaya ve onları muameleye sevk etmeye yetiştiremiyordu. Nezaketten yarım saat kadar bekledim. En nihayet beklemeyle direktörün boş bir dakikasını bulamayacağımı anladım ve derhal sebep-i gelişimi direktöre anlatınca, bir taraftan bana cevap vermekle beraber diğer taraftan da dilek evrakları ile uğraşmağa devam edince matlup malumatı alamayacağımı düşünerek müsait bir vakitte uğramak üzere ayrılmak istedim" diyerek soyadı işlemleriyle ilgili koşuşturma ve bu konudaki mesainin yoğunluğu hakkında bir fikir vermektedir. Nüfus Müdürü, bu yoğunluk arasında kendisine sorulan soruyu cevaplamış ve *"Gerçi bir seneden fazladır. Bu soyadı alma işi devam etmekte idiyse de bu geçen vakitlerin en çoğu soyadı seçme işiyle geçmiş ve tescil işi de hararetle bir safhaya girmemişti. Fakat değerli ilbayımız bay Etem Akıncı'dan aldığım ilham ve yüksek himmetleriyle son iki ay içinde fazla gayretler sarfına muhtaç olan bu iş hararetle takip edildi.*

Bugün şimdilik adını söyleyemeyeceğim dört ilçebaylık tamamıyla soyadı alma ve tescil etme işini hepsinden evvel ikmal etmiştir. İlbaylık çevresindeki 1337 köyden 1137'sinde soyadı tescil işi bitmiştir. Geri kalan 200 köyün de bir hafta içinde biteceğini muhakkak görüyorum. Buna nazaran bir hafta sonra ilimizde soyadı almamış ve tescil ettirmemiş kimse bulunmayacaktır." diyerek Malatya genelinde işlerin bitmek üzere olduğunu bildirmişti.⁵¹

Soyadı seçme ve tescil işlemlerini en kısa zamanda tamamlayan ve bu konuda başarılı olan ilçeler de 15 Nisan 1936 tarihli Fırat Gazetesinde yayımlanmıştı. Nitekim büyük bir özveri ile soyadı seçimi ve tescil ettirilmesi işlerini diğer ilçelerden önce bitiren dört ilçenin kaymakam (ilçebay) ve nüfus müdürleri (işyarları)ne valilikçe birer takdirname verilmişti. Bunlar; Kâhta ilçebayı Kadri Özkazanç, Pütürge ilçebayı İ. Tevfik Kutlar, Kemaliye ilçebayı Mazhar Başdoğan ve Arapkir ilçebayı Celal Somer'di. Takdirname alan ilçe nüfus müdürleri ve diğer görevlileri ise şunlardı: Arapkir Nüfus işyaru Hilmi Tunçer, Arapkir Nüfus işyaru kâtibi Arif Türker, Kemaliye Nüfus işyaru Nuri Atalay, Kemaliye Nüfus işyaru kâtibi Ahmet Taner, Kâhta Nüfus işyaru Sait Günakın, Kâhta nüfus işyaru kâtibi Abdurrahman Alpaydın, Pütürge nüfus işyaru Hamdi Yakar Yılmaz, Pütürge Nüfus işyaru kâtibi Şevki Yalvaç'tı.⁵²

Yerel basında, bu süreçten sonra soyadı seçme ve tescil işlemleri ile yaşanan sıkıntılara ilişkin çok az sayıda haber yer almıştır. Dolayısıyla soyadı kanunu uygulaması, 2 Temmuz 1936'da sorunsuz bir şekilde sonuçlandırılmıştır. 1936 ve 1937 yıllarına ait Fırat sayılarında soyadı seçemeyen vatandaşlar için İçişleri Bakanlığınca yayınlanan genelgelere yer verilmiştir.

50 Fırat, "Nüfusta". 18 Mart 1936.

51 Fırat, "Değerli ilbayımızın Yüksek Himmetleri: Bir Hafta İçinde İlimiz Çevresinde Soyadı Almamış Kimse Bulunmayacak". 11 Nisan 1936.

52 Fırat, "İlbaylıktan Takdirname Verildi". 15 Nisan 1936.

2.2.1. Malatya Merkez İlçe Kurumlarında Öz Türkçe Soyadı Seçen Çalışanlar

Malatya’da soyadı kanununun uygulanmasına geçileceği 2 Ocak 1935 tarihinden çok önce öz Türkçe soyadı seçim ve tescil işlemleri başlamıştı. Soyadı seçme ve tescil işlemlerinde her yerde olduğu gibi Malatya’da da “aylıkçı” yani devlet hizmetinde çalışan kamu görevlilerinin diğer vatandaşlara örnek olması ve bir ay içinde soyadı almaları istenmişti.⁵³ Dolayısıyla Malatya’da Hükûmet dairelerinde çalışan aile reislerinin öncelikli olarak Soyadlarını seçerek tescil ettirdikleri gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra yapılacak işlemin millî bilincin pekiştirilmesine katkı sağlayacağını bilen aile reisleri de kendileri için en uygun olan soyadını seçmek için adeta birbirleriyle yarışmışlardı.

Fırat Gazetesi, ilk olarak kamu görevlilerinin soyadlarını seçme ve tescil ettirmelerine ilişkin Başbakanlık duyurusunu okurlarıyla paylaşmış ve “*Soyadı kanununa göre bütün memurların İkinci Kanun [Ocak] ayı sonuna kadar Soyadlarını tescil ettirmeye mecbur*” olduğunu hatırlatmıştı.⁵⁴ 26 Kasım 1934’te yaptığı bu duyuru, Malatya’da olumlu bir etki yaratmış ve kısa süre içinde kamu görevlileri arasında soyadı seçmeyen kalmamıştı. Fırat Gazetesinin yerine getirilmesi gereken bir emrin kamuoyuna duyurulması yanında başka bir katkısı da kamu görevlilerinin kendileri için seçtikleri Soyadlarını manşetlerine taşımasıdır. Fırat’ın sergilediği bu tutum, kamu görevlilerini harekete geçirmiş ve seçtikleri Soyadlarını basın yoluyla duyurmak gibi bir ayrıcalığa sahip olmuşlardı. Nitekim 29 Kasım 1934 tarihli sayısında “Şarımızda İlk Önce *Soyadı Alanlar*” başlığıyla verilen haberde Malatya’da ilk önce soyadı seçen ve tescil ettiren kamu görevlileri tanıtılmıştı. Maliye Tahsil şubesi baş memuru Tevfik Bey “*Kartal*”, Tahsil şubesi memur muavini Mevlut Bey “*Özen*”, Tahsil şubesi kâtiplerinden Bayram Bey “*Saylak*”, vilâyet daimî encümen başkâtibi Mustafa Bey “*Ülkücü*” ve Ülkü Mektebi öğretmenlerinden Mustafa Bey’in de “*Coşkun*” soyadını aldıkları duyurulmuştu. İlkler arasında adı geçen bir başka kişi de Fırat Gazetesi Matbaasının idare memuru Mehmet Ali Bey’di. O tarihlerde kullandığı “*Serdar*” soyadını değiştirerek öz Türkçe bir ad olan “*Başbuğ*” a çevirdiği duyurulmuştu.⁵⁵

Malatya’da kadınlar arasında ilk olarak soyadı alan ise Doğum ve Çocuk Bakımevi ebesi Zehra Hanım olmuştu. Zehra Hanım kendisi için “*Ayla*” soyadını seçmişti.⁵⁶ Ancak soyadını tescil işlemleri sırasında bu soyadının daha önce başkalarınınca alındığını öğrenince değiştirmek zorunda kalmış ve “*Gülseren*” soyadını seçmişti.⁵⁷

Fırat, örnek olması amacıyla Malatya’nın önemli simâlarıyla ilgili haberleri de manşetlerine taşımaya büyük özen göstermişti. Nitekim 3 Aralık 1934’te Malatya Milletvekili Talat Bey’in “*Hatun*” soyadını seçtiğini duyurmuştu.⁵⁸ Malatya’nın en yüksek mülkî amiri olan Vâli (İlbaş) İbrahim Etem Bey de öncelikli olarak soyadını alıp halka örnek

53 Hükûmet, bu konuda resmî kurumlara yazılar göndererek soyadı seçme ve tescil işlemleriyle ilgili uyarılarda bulunmuştu. Örneğin Başbakanlıkça 31 Ekim 1934 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığına gönderilen bir yazıda; soyadı kanununun uygulanması için uzun bir süre söz konusu olmasına karşın vatandaşların bu gibi işlerde vazifesini ifayı son zamana bırakmaya meyilli olduğunu; dolayısıyla Halkın soyadı işlemlerine daha ilk günden itibaren ilgi göstermesini özendirmek için kamu görevlilerinin 1935 yılı Ocak ayı sonuna kadar Soyadlarını almaları lüzumu hatırlatılmıştı. Başbakanlıktan gelen yazı, dönemin Diyanet İşleri Başkanı Rifat Bey (Börekçi) tarafından il müftülüklerine yollanmış ve gereğinin yapılması istenmişti. Bkz. BCA 051.V 42 0.0.0-12.102-25; BCA, 051.V 42 0.0.0-12.101-10.

54 *Fırat*, “Soyadları”. 26 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.

55 *Fırat*, “Şarımızda İlk Önce *Soyadı Alanlar*”. 29 Kasım (İkinci Teşrin) 1934. Yukarıda adı geçen kamu görevlilerinin “ilk” olarak soyadı aldıkları tespit edilmiş olmasına karşın; hangi tarihte tescil ettirdiklerine dair bir kayıt yoktur. Ancak 26 Kasım sayısında “*Şehrimizde daha şimdilik soyadı kullanan yoktur*” haberi yer aldığına göre ilk tescil işlemleri, 26-28 Kasım tarihleri arasında olması muhtemeldir.

56 *Fırat*, “Şarımızda Önce Soyadı Alan Bayan”. 3 Aralık 1934

57 *Fırat*, “Kentimizde En Ön Soyadı Alan Bayan”. 27 Aralık 1934

58 *Fırat*, “Talat Hatun”. 3 Aralık (Birinci Kanun) 1934.

olmuştu. Fırat, İbrahim Etem Bey'in "Ulusal savaşın başlangıcında akıncı koluna kumanda ettiği"nden ötürü" Akıncı soyadını aldığı açıklamıştı.⁵⁹

Malatya Belediye Başkanı M. Tevfik Bey de "İnönü" soyadını seçip tescil işlemini yaptırarak yerel basında duyurmuştu.⁶⁰ Malatya ili protokolünü oluşturan makam sahiplerinden biri de Malatya Cumhuriyet Savcısı Gültekin Bey idi. Nüfus kütüğünde adı Mehmet Cemal olan Malatya Cumhuriyet Savcısı, "Onay" soyadını almıştı. Dokuz yıldan beri "Gültekin" ön adını kullanan Savcı; Mehmet Cemal olan ön adının da Gültekin olarak düzeltilmesi için mahkemeye başvurmuş⁶¹ ve 13 Mart 1935'de bu isteği Asliye Hukuk Mahkemesince uygun görülmüştü.⁶² Bu suretle Malatya'da öz Türkçe "ön ad" değişikliğine dair ilk örnek; Cumhuriyet Savcısı Gültekin Onay'ın girişimiyle söz konusu olmuştu. Yerel basına yansıdığı kadarıyla Malatya Adliyesinde görev yapan hâkim, savcı, icrâ memuru ve diğer personelin adları ile aldıkları soyadları aşağıda oluşturulan TABLO 3'te gösterilmiştir.⁶³

Tablo 3. Malatya Adliyesinde Görev yapanların Aldıkları Soyadları		
Öz Adı	Soyadı	Görevi
Cemal	Eren	Müdde-i umumi Kâtibi
Sami	Gökarp	Sulh Ceza Kâtibi
Mehmet	Gönenç	İcra muavini
Tahsin	Sarımutlu	Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi
Hacı Ali	Demirel	Ağır Ceza Zabıt Yazıcısı
Ali	Cusal	Asliye Hukuk Hâkimi
Tevfik	İzgi	Ceza Hâkimi
Sunullah	Özbek	Başkâtip Muavini
Fehmi	Akyön	İhtisas Hâkimi
Kemal	Engin	İhtisas Hâkimi
Fahri	Uçar	İhtisas Hâkimliği Başkâtibi
Kemal	Doğan	İhtisas Hâkimliği Zabıt Kâtibi
Hilmi	Demir	İhtisas Hâkimi
Mehmet Ali	Altınay	İcrâ Memuru
Mehmet	Gövenç	İcrâ Memuru muavini

Dönemin tartışmasız en önemli kurumlarından biri olan Malatya CHP il ve Halkevi yönetiminde görev alanlar da soyadlarını seçmişler ve CHP Genel Sekreterliğinin 20 Nisan 1934 tarihli yazılarına cevap olarak 8 Mayıs 1935'te "Halkevi Başkanı ve kısa bir zaman için vazifesi başından ayrılan başkan vekilinin ad ve son adlarını" içeren bir yazıyı Ankara'ya göndermişlerdi. Yazıda Halkevi Başkanı olarak Milletvekili Osman Bey'in "Taner", başkan vekili ve aynı zamanda CHP Parti Vilâyet idare heyeti üyesi Faruk Bey'in de "Yakın" soyadını aldıkları belirtilmişti. CHP Genel Sekreterliği, bazı bölgelerde hâlâ soyadı almayan veya soyadı listelerini zamanında Ankara'ya göndermeyen yöreler olması nedeniyle yurt genelinde yaptığı çağrı doğrultusunda Malatya CHP ve Halkevince 6 Ağustos 1935'te ikinci kez soyadı listesi gönderilmişti. Bu listeye göre Malatya il ve ilçeyönkural üyeleri ile aldıkları soyadları, oluşturulan TABLO 4 ve TABLO 5'te aşağıya çıkartılmıştır.

59 Fırat, "Valimizin Soyadı". 17 Aralık 1934.

60 Fırat, "Belediye Reisi M. Tevfik Soyadını (İnönü) Olarak Seçmiştir". 13 Aralık 1934.

61 Fırat, "Cumhuriyet Müdde-i Umumi Bay Gültekin, (Onay) Soyadını Almıştır". 17 Aralık 1934.

62 Fırat, "Gültekin Onay". 21 Mart 1935.

63 Fırat, "Soyadı Alanlar". 27 Aralık 1934; Fırat, "Düzeltilme". 20 Aralık 1934; Fırat, "Soyadı Alanlar". 24 Aralık 1934; Fırat, "Adli İhtisas Mahkemesinde Soyadı". 17 Aralık 1934.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Osman Hilmi	Taner	Başkan
Faruk	Yakın	Üye
Mustafa	Karaköylü	Üye
Tevfik	Temelli	Üye
Şevki	Sözen	Üye
Yahya	Kayıhan	Üye
Mahmut	Anıl	Üye

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Abdülkadir	Öncül	Başkan
Hayri	Taner	Üye
Vahap	Salttürk	Üye
Lütfi	Sayman	Üye
Süleyman	Kıgılı	Üye
Faruk	Yakın	Halkevi Başkanı

Malatya Vilâyeti bünyesinde vâlilik makamına bağlı Vilayet Mektupçusu (yazı işleri müdürü) İsmail Hakkı Bey "*Tunçel*", Vilâyet Baytar Müdürü Mitat Bey "*Özdoğan*", İspirtolu İçkiler İnhisarı (Tekel) eski Müdürü İsmet Bey ile kardeşi Malatya Posta ve Telgraf Müdürü Fahri Bey "*Akbay*" soyadını seçmişlerdi.⁶⁴ Malatya Nüfus Müdürü Şevket Bey de "*Taştan*" soyadını tescil ettirmişti.⁶⁵ Malatya Rasat Müdürü Hüsnü Bey ise kardeşleri Polatlı Müstantiği (Sorgu Hâkimi) Hüsameddin ve Kadastro Fen Mektebinden Muzaffer Beylerle birlikte "*Onukman*" soyadını tescil ettirmişlerdi.⁶⁶

Soyadı seçme ve tescil işlemlerinin yapıldığı dönemde yapılacak olan milletvekilliği genel seçimlerinde tek parti CHP tarafından aday gösterilenlerin de kendileri ve aile bireyleri için seçmiş oldukları soyadları da yerel basında duyurulmuştu. Fırat'ta yer alan bilgilerden derlenen ve TABLO 6'da yer alan Malatya milletvekili (saylav) adayları ise şunlardı.⁶⁷

64 *Fırat*, "Vilayet Mektupçusu". 17 Aralık 1934.

65 *Fırat*, "Şevket Taştan". 13 Aralık 1934.

66 *Fırat*, "Soyadı Alanlar". 21 Ocak 1935

67 *Fırat*, "Saylav Namzetleri Tespit Edildi.". 5 Şubat 1935; *Fırat*, "Soyadı Alanlar". 10 Aralık 1934; *Fırat*, "Öz Türkçe Soyadı Alanlar". 3 Aralık 1934; *Fırat*, "Soyadı Alanlar". 13 Aralık 1934.

Öz Adı	Soyadı	Görevi
İsmet	İnönü	Başbakan ve CHP Başkan Vekili
Dr. Hilmi	Ortaç	Eski Malatya Saylavı
Mahmut Nedim	Zapcı	Eski Malatya Saylavı
Vasıf		Eski Malatya Saylavı
Muttalip	Öker	Eski Malatya Saylavı
Mihri	Pektaş	Kolej Türkçe Muallimi
General Osman Nuri	Koptagel	Eski Fırka Komutanı
Osman Hilmi	Taner	Malatya CHP Başkanı
Emrullah	Barkın	Başbakanlık Genel Müdürlerinden

Malatya Vilâyetine bağlı Maarif Müdürlüğünde görev yapan memurlar da belirlenen sürede soyadlarını seçmiş ve Fırat'ta yayınlamışlardı. Maarif Müdürlüğü bünyesinde soyadı alanlar, oluşturulan TABLO 7'de aşağıda sırasıyla verilmiştir.⁶⁸

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Lütfullah	Erdem	Maarif Müdürü
Hamdi	Mutlu	Lise Müdürü
Münür	Yalçın	Lise Tarih, Coğrafya Muallimi
Rıfat	Altan	Lise Riyaziye Muallimi
Muammer	Ural	Lise Jimnastik Muallimi
Tevfik	Atalay	General İsmet Mektebi Muallimi
Faruk	Çetin	Barguzu Mektebi Muallimi
Mustafa	Coşkun	Ülkü Mektebi Muallimi
İsmail	Kutan*	Atatürk Mektebi Baş Muallimi

Malatya Emniyet Müdürlüğü'nün değişik birimlerinde görev yapan âmir ve polis memurları da kendilerine verilen süre içinde soyadı almışlardı. Malatya Emniyet Müdürü olarak görevde bulunan Ekrem Bey, kendisi ve aile bireyleri için "Güven" soyadını almış ve yerel basında haber olarak yer almıştı. Emniyet mensupları arasında soyadı alıp da beğenmeyen veya ailesinin isteği üzerine değiştirenlere de haberlerde tesadüf edilmiştir. Nitekim Polis Memuru Zeki, önce "Ataç" soyadını almışken ailesinin isteği üzerine soyadını "Özkul" olarak değiştirmişti.⁶⁹ Yerel basına yansıdığı oranda soyadı seçen veya kullandığı soyadını değiştiren emniyet mensupları için de TABLO 8 oluşturulmuştur.

68 Fırat, "Maarif Müdürü". 3 Aralık 1934; Fırat, "Soyadı Alanlar". 10 Aralık 1934; Fırat, "Öz Türkçe Soyadı Alanlar". 3 Aralık 1934; Fırat, "Soyadı Alanlar". 13 Aralık 1934.

*İsmail Kutan'ın kardeşleri, Su İdaresi Anbar Memuru Mahmut ve Vahap Beyler de Kutan soyadını almışlardır. Bkz., Fırat, "Soyadı Alanlar". 31 Aralık 1934.

69 Fırat, "Soyadı Alanlar". 24 Aralık 1934.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Tablo 8. Malatya Emniyet Müdürlüğünde Soyadı Alanlar		
Öz Adı	Soyadı	Görevi
Ekrem	Güven	Emniyet Müdürü
Selim	Kolacak	Birinci Komiser
Avni	Tüzün	İkinci Komiser
Nuri	Tunçer	Üçüncü Komiser
Lütfi	Yıldırım	Üçüncü Komiser
Ömer	Sayın	Üçüncü Komiser
Halim	Tekin	Üçüncü Komiser
Mehmet	Özen	Polis Memuru
Hasan	Utku	Polis Memuru
Turdu	Tükel	Polis Memuru
Rıza	Baysak	Polis Memuru
Turan	Erdem	Polis Memuru
Fahri	Öztürk	Polis Memuru
Rıza	Özel	Polis Memuru
Zeki	Ataç	Polis Memuru
Fahri	Bayındır	Polis Memuru
Fuat	Kutlu	Polis Memuru
Halil	Duman	Polis Memuru
Hüseyin	Tekin	Polis Memuru
Hamza	Can	Polis Memuru
Halit	Doğan	Polis Memuru
Tevfik	Kayıhan	Polis Memuru
Turan	Çelikel	Polis Memuru
Ramazan	Cengiz	Polis Memuru

Malatya ve mülhakatında asâyişi temin eden kolluk kuvvetleri de ilk bir aylık süre içinde soyadı almış ve tescil işlemlerini yaptırmışlardı. Malatya Jandarma Komutanı Binbaşı Kerim Bey, “İnan” soyadını seçmişti. Jandarma Komutanlığı emrindeki askerlerden soyadı alanlar Fırat gazetesindeki haber başlıkları dikkate alınarak düzenlenmiş ve TABLO 9’da aşağıya çıkartılmıştır.⁷⁰

70 Fırat, “Jandarmada”. 24 Aralık 1934; Fırat, “Vilayet Jandarmasında Soyadları”. 5 Şubat 1935; Fırat, “Emniyette Soyadı”. 13 Aralık 1934; Fırat, “Defterdârlık”. 17 Aralık 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 24 Aralık 1934; Fırat, “Kentimizde Soyadı Alanlar”. 3 Ocak 1935; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 10 Ocak 1935; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 14 Ocak 1935;

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Kerim	İnan	Vilayet Jandarma Komutanı (Binbaşı)
Muzaffer	Savaş	Yüzbaşı
Lâtif	Özden	Malatya Merkez Jandarma Komutanı (Yüzbaşı)
Ahmet Hamdi	Çelik	Malatya Merkez Jandarma Karakol Komutanı (Çavuş)
Mehmet	Kaymaz	Süvari Çavuşu
Hüseyin	Şimşek	Malatya Jandarma Kitası Merkez Bölüğü Çavuşlarından
Naim	Aydın	Malatya Merkez Jandarma Karakol Çavuşu
Şükrü	Çekirdek	Malatya Jandarma Mülazımı

Malatya Vilâyeti Merkez ilçesinde çeşitli devlet dairelerinde çalışan personelden soyadı alanlar, seçtiği soyadını değiştirip yeniden seçenler veya seçtiği soyadı, kendisinden önce başka biri tarafından tescil ettirildiği için değiştirmek zorunda kalanlar olmuştur. Fırat, yaptığı haberlerde bunlara da yer vermiş ve uzun listeler yayınlanmıştı. Bu listeler içinde üç bayan memur göze çarpmaktadır. Bunlar, evrak memuru Fahriye “Coşkun”, Daimî Encümen Daktilo Memuru Faika “Güner” ile Doğum ve Çocuk Bakımevi Ebesi Zehra “Gülseren” idi.

Malatya Vilâyeti Daimî Encümen üyeleri, İsmetpaşa Nahiyesi Müdürü, Hapishane Müdürü, Malatya Doğumevi Başhekimi, Baytar (Veteriner) Müdürü ve Maliye teşkilatından birçok memurun da adlarının yer aldığı bu listeler bir araya getirilerek toplu bir liste yapılmış ve TABLO 10'da aşağıda verilmiştir.⁷¹

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Rauf	Günay	İsmetpaşa Nahiyesi Müdürü
Mehmet	Özdemir	Hapishane Müdürü
Mehmet	Mansur	Hapishane Kâtibî
Ali	Kaya	Hapishane Başgardiyanı
Hasan	Tekin	Hapishane Gardiyânı
Hasan	Tekin	Hapishane Gardiyânı
Mehmet	Şaşmaz	Hapishane Gardiyânı
Asım	Yılmaz	Hapishane Gardiyânı
Ali	Işık	Hapishane Gardiyânı
Mustafa	Yıldırım	Hapishane Gardiyânı
Mehmet	Akdemir	Hapishane Gardiyânı
Murad	Alan	Hapishane Gardiyânı
Mahmut	Coşkun	Hapishane Gardiyânı

71 Fırat, “Soyadı Alanlar”. 13 Aralık 1934 Fırat, “Soyadı Alanlar”. 31 Aralık 1934; Fırat, “Düzeltilme”. 27 Aralık 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 27 Aralık 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 24 Ocak 1935; Fırat, “Kentimizde Soyadı Alanlar”. 3 Ocak 1935; Fırat, “Kentimizde En Önce Soyadı Alan Bayan”. 27 Aralık 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 13 Aralık 1934; Fırat, “Öz Türkçe Soyadı Alanlar”. 3 Aralık 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 10 Aralık 1934, Fırat, “Şarımızda Yeni Soyadı Alanlar”. 6 Aralık 1934; Fırat, “Bankalarda”. 27 Aralık 1934.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Şükrü	Konuralp	Malatya Doğumevi Başhekimi
Muhsin	Yücel	Diş Tabibi
Mitat	Özdoğan	Vilayet Baytar Müdürü
Vasfi	Bayhan	Daimî Encümen Odacısı
Şükrü	Bayhan	Vilayet Odacısı
Nuri	Karakaş	Varidât memuru
Fahriye	Coşkun	Evrâk Memuru
İbrahim	Eliuz	Malatya İdare-i Hususiye Beşinci Daire Tahsildârı
Faika	Güner	Daimî Encümen Daktilo Memuru
Hacı Hüseyin	Oral	Malatya Merkez Tapu Memuru
Zehra	Gülseren	Doğum ve Çocuk Bakımevi Ebesi
Abuzer	Ergin	Yeni Câmî Müezzini
Kemal	Sayın	Belediye Encümen Azası
Zekâî	Köni	Belediye Koştoğu (Avukatı, Sözcüsü)
Faruk	Çetin	Barguzu Muallimi
Mehmet	Kulu	Daimî Encümen Azası
Mahmut	Kutan	Su İdaresi Anbâr Memuru
Ziya	Öğüt	Belediye Muhasebecisi
Süleyman Sırrı	Aksoy	Belediye Zabıta Memuru ve İtfaiye Amiri
İshak	Aksoy	Belediye Şoförü
Emin	Kazanç	Nafia Başkâtibi
Tevfik	Akalın	Su İdaresi Fen Memuru
Tevfik	İpekçi	Zabıta Memurlarından
Nuri	Güner	Hazine-i Maliye Murakıby
Muammer	Esen	Malatya Posta Telgraf Memurlarından
Behçet	Güven	Vilayet Maliye Tahsil Şubesi Veznedarı
Şevket	Utku	Vilayet Maliye Tebliğ Memuru
Mehmet	Uğuz	Vilayet Maliye Tebliğ Memuru
Hakkı	Ünlü	Vilayet Maliye Tebliğ Memuru
Ali Rıza	Önen	Vilayet Maliye Odacısı
Tursun	Bayındır	Vilayet Maliye Tahsil Şubesi Yazıcısı
Hacı İbrahim	Yılmaz	Maliye Odacısı
Tahir	Erdem	Vilayet Maliye Tahsil Şubesi Kâtibi
Mahmut	Aydın	Vilayet Maliyesi
Halil	Turhan	Maliye Emlâk-ı Millîye Muhafaza Memuru
Rıza	Uçkun	Merkez Hususî Muhasebe Odacısı
Hüsnü	Eke	Tayyare Cemiyeti Muhâsibi
Zeki	Zerender	Nafia Fen Memurlarından
Fazlı	Yalçın	Nafia Amele Kâtibi

Şeref	Yüce	Malatya Demir Yolları İnşaat Baş Çevirgenliği Memuru
Halil	Budak	Malatya Posta ve Telgraf Hat Memuru
Muharrem	Tanır	Malatya Posta ve Telgraf Hat Memuru
Şakir	Kutlu	Malatya Posta ve Telgraf Tahsil Şubesi Tebliğ Memuru
Fahri	Akay	Posta ve Telgraf Müdürü
Kemal Sami	Kalkan	İş Bankası Müdürü
Cevat	Baykara	İş Bankası Muhasebecisi
Cavit	Bilgin	Osmanlı Bankası Müdürü
Ali Rifat	Arıbal	Osmanlı Bankası İkinci Müdürü
Osman	Yiğit	Osmanlı Bankası Veznedârı
Ziya	Özsoy	Tapu Sicil Muhafızı
Remzi	Akın	Ziraat Bankası Müdürü
Ali Rıza	Ünal	Hükümet Doktoru
Emin	Ergün	Mütekâit Cerrâh
Tahsin	Kılıç	Defterdârlık Tahsil Müfettişi
Ömer	Akgül	Defterdârlık Varidat Kâtibi
Hamdi	Kalkan	Defterdârlıkta Odacı
Hüsnü	Onukman	Malatya Rasat Müdürü
Tahsin	Kokart	Rasat Başçavuşu
Yusuf	Somyürek	Askerî Tekâütlerinden
Nadir	Dönmez	Defterdarlık Evrâk Memuru

2.2.2. Malatya İlçelerindeki Kurumlarda Öz Türkçe Soyadı Seçen Çalışanlar

Malatya'nın ilçelerinde de soyadı seçimi ve tescil işlemleri öncelikli olarak devlet hizmetinde görev yapanlara emr edilmişti. Malatya'nın Adıyaman, Akçadağ, Arapkir, Besni, Darende, Kemaliye (Eğir), Pütürge, Kâhta ilçeleriyle Doğanşehir ve Tahir (Arguvan) nahiyelerinde yerel basında yer alan haberlere istinaden soyadı alanlar ayrı tablolar halinde gösterilmiştir.

1954 yılına kadar Malatya'nın ilçelerinden biri olan Adıyaman'a ait veriler, Malatya yerel basında hemen hiç yer almamıştır. Ancak ilçe kaymakamları ve jandarma komutanlığına ait listelerde iki örneği tesadüf edilmiştir. Bununla ilgili bilgi TABLO 11'de sunulmuştur.

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Adil	Özelçi	Adıyaman Kaymakamı
Mustafa	Kolbay	Adıyaman Jandarma Komutanı (Yüzbaşı)

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Malatya'ya en yakın ilçelerden biri olan Akçadağ'da yapılan soyadı seçme işlemleri sırasında Fırat'ta yer alan haberlere göre kamu görevlilerinin kısmen de olsa bilgilerine ulaşmak mümkün olmuştur. Bu bilgiler TABLO 12'de verilmiştir. Fırat'ta yer alan bir başka haber ve oluşturulan liste de Akçadağ Sultansuyu Hârâsı çalışanlarına aitti. Yavuz Sultan Selim döneminden beri at yetiştiriciliğiyle ünlü bir kurum olan Sultansuyu Hârâsı çalışanları da soyadı seçme ve tescil işlemlerini 31 Aralık 1934 tarihinden önce tamamlamışlardı. Sultansuyu Hârâsı çalışanlarının adları ve seçtikleri soyadlarını gösterir liste ise TABLO 13'te verilmiştir.

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Ahmet	Arkan	Akçadağ Kaymakamı
Fahri	Esin	Akçadağ Kaymakam Vekili
Ahmet	Balan	Akçadağ Mal Müdürü
Mahmut	Alikâşif	Akçadağ Mustantiki (Sorgu Hâkimi)
Cahit	Gürkaş	Akçadağ Hâkimi
Ali Rıza	Songurhan	Tahrirât Kâtibi
Sıddık	Özer	Levent Nahiye Müdürü
Halis	Akşit	Akçadağ Nüfus Memuru
Sefer	Varan	Levent Nüfus Memuru
Bilal	Özpak	Akçadağ Mahkeme Zabıt Kâtibi
Ali Fehmi	İlkuş	Akçadağ Jandarma Komutanı (Yüzbaşı)
Hamdi	Polat	T. Müfettişi
Mehmet	Güven	Muhasebe K.
Remzi	Özcan	A. Ş. Reisi
Hamdi	Erten	Posta ve Telgraf Memuru
Mecit	Yazgan	İ. Memuru
Behçet	Yazgan	Hususî Muhasebe Memuru
Hüseyin	Ocakçı	Maliye Varidât Kâtibi
Mustafa	Akın	Jandarma Başçavuşu
Halil	Algan	Sihhat Memuru
Mahmut	Eroğlu	KürecikNahiyesi Nüfus Memuru

Tablo 13. Malatya Sultansuyu Hârâsı'nda Soyadı Alanlar					
Öz Adı	Soyadı	Görevi	Öz Adı	Soyadı	Görevi
Fikret	Algan	Atçılık Mütahassısı	Emin	Özten	Seyis
Mehmet	Yaman	Muhasebeci	Ali	Doğan	Seyis
Mazhar	Bulan	Ayniyat Memuru	Ziya	Gökalp	Seyis
Kamil	Uğur	Mürebbi	Aziz	Güler	Seyis
Kadir	Aydın	Ambar Memuru	Vahap	Orhan	Seyis
İzzettin	Erol	Merkez Kâtibi	Fazlı	Güngör	Seyis
Ahmet	Cengiz	Seyisbaşı	Şükrü	Erdem	Merkez Odacısı
Adem	Turan	Nalbant	Mehmet	Cengiz	Ambar Hademesi
Siddik	Gündüz	Marangoz	Hasan	Akdoğan	Gece Bekçisi
İsmail	Şahin	Sakabaşı	Mahmut	Dilekçi	Gece Bekçisi
Yakup	Yılmaz	Korucu	Kemal	Özbey	Gece Bekçisi
Mustafa	Toktay	Arabacı	Mehmet	Yavuz	Aşçıbaşı
Aziz	Togan	Arabacı	Mustafa	Duran	Çiftçi
Turan	Baykal	Seyis	Salih	Daşdemir	Çiftçi
Ömer	Ertuğrul	Seyis	Mahmut	Tanrıverdi	Bahçıvan
Cumali	Türkan	Seyis	İbrahim	Yalçın	Sığır Kâhyası
Hasan	Öz	Seyis	Ali	Yılmaz	Koyun Kâhyası
Mehmet	Uygur	Seyis	Paşa	Uysal	Sığır Çobanı
Osman	Korkmaz	Seyis	Ahmet	Yılmaz	Sığır Çobanı
Feruz	Günülal	Seyis	Osman	Yılmaz	Koyun Çobanı
Nuh	Özdemir	Seyis	Mehmet	Korkut	Koyun Çobanı
İsmail	Turgut	Seyis			
Mehmet	Gürses	Seyis			
Cemal	Yıldırım	Seyis			

Soyadı seçimi ve tescil işlemlerini diğer ilçelerden önce 10 Nisan 1936'da bitiren dört ilçeden biri de Arapkir'di. Arapkir ilçebayı Celal Somer'in takdirname ile ödüllendirildiği bu millî kimlik seferberliğinde Malatya yerel basınında yer alan haberlerden derlenen bilgiler TABLO 14'te bir araya getirilmiştir.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Celal	Somer	Arapkir İlçebayı
Nazım	Bilge	Arapkir CHP İlçe Yön kurulu Başkanı
Şevket	Çobanlı	Arapkir CHP İlçe Yön kurulu Üyesi
Meret	Bilge	Arapkir CHP İlçe Yön kurulu Üyesi
Muhittin	Öncel	Arapkir CHP İlçe Yön kurulu Üyesi
Besim	Balı	Arapkir CHP İlçe Yön kurulu Üyesi
O.Nuri	Özkürk	Arapkir Jandarma Komutanı Yüzbaşı
Hilmi	Tunçer	Arapkir Nüfus İşyarı
Arif	Türker	Arapkir Nüfus İşyarı Kâtibi
Salih Zeki	Konukçu	Ovacık Mal Müdürü
Ali	Oral	Arapkir jandarma merkez karakol komutanı (Çavuş)
Hüseyin	Güner	Arapkir jandarma merkez karakolu (onbaşı)
Kemal	Şen	Arapkir jandarma merkez karakolu (süvari onbaşı)
Abdülkadir	Varol	Tahir Nahiyesi Nüfus Memuru
Nazmi	Can	Sotik Nahiyesi Müdürü
Süleyman Kâşif	Yıldırım	Sotik Nahiyesi Nüfus Memuru
Ali	Orhan	Sotik Karakol Kumandanı (Çavuş)

1954 yılına kadar Malatya'ya bağlı olan Besni ilçesiyle ilgi oldukça önemli bilgileri ulaşılmıştır. Besni'de görev yapan mülki ve idari birimlerdeki memurların seçtikleri soyadlarıyla ilgili Fırat tarafından yayınlanmış haberlerden oluşturulan veriler TABLO 15'te verilmiştir.⁷²

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Nesip	Ararat	Kaymakam
Kerim	Güleş	Cumhuriyet Müdde-i Umumisi
Mustafa	Korkmaz	Belediye Reisi
Reşit	Emre	Besni CHP İlçe Yönetkuru Başkanı
Tahsin	Sümer	Besni CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Hasan	Emre	Besni CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Sadık	Mutlu	Besni CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Murtaza	İsot	Besni CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Latif	Esen	Mal Müdürü
Rüştü	Bener	Askerlik Şubesi Reisi Binbaşı
Ali Vehbi	Cebe	Besni Jandarma Komutanı Yüzbaşı
Mümtaz	Yoldaş	Tahrirat Kâtibi
Hamdi	Yakarıılmaz	Nüfus Memuru

72 BCA 490 -01- 15- 81- 2/7; Fırat, "Besni Kazası Memurlarının Yeni Aldıkları Soyadı Listesi". 4 Mart 1935; Fırat, "Soyadı Alan Kaymakamlar". 27 Aralık 1934; Fırat, "Vilayet Jandarmasında Soyadları". 5 Şubat 1935

İhsan	Öztürk	Nüfus Kâtibi
Sabri	Korkmaz	Tut Nahiyesi Çevirgeni
Lütfi	Kılınç	Keysun Nahiyesi Çevirgeni
Hamdi	Aslan	Kızılın Nahiyesi Çevirgeni
Celal	Tümay	Suvarlı Nahiyesi Çevirgeni
Enver	Oral	Perveri Nahiyesi Çevirgeni
Şevket	Ünlü	Belveran Nahiyesi Çevirgeni
Mustafa	Yılmaz	Tut Nahiyesi Tahrirat Kâtibi
Ramazan	Yıldırım	Tut Nahiyesi Nüfus Memuru
Hacı Ahmet	Bakır	Dâhiliye Odacısı
Ömer	Yılmaz	Varidât Memuru
Mehmet Fahri	Yılmaz	Muhasebe Kâtibi
Cemil	Türkeri	Varidât Kâtibi
Ziya	Kurdal	Varidât Kâtibi
Kamil	Karadayı	Sandık Emni
Zeki	Doğan	Birinci Daire Tahsildârı
Mahmut	Durmuş	İkinci Daire Tahsildârı
Mehmet	Akın	Üçüncü Daire Tahsildârı
Tevfik	Tutlu	Dördüncü Daire Tahsildârı
Nurettin	Arın	Beşinci Daire Tahsildârı
Osman Nuri	Saruhan	Başçavuş
Süleyman	Akar	Orman Mühendis Muavini
Ahmet Ziya	Yavaş	Ziraat Memuru
Şükrü	Sağırılı	İnhisarlar İdaresi (Tekel) Memuru Mehmet
Halil	Türkmen	İnhisarlar İdaresi (Tekel) Memuru
Suphi	Özdemir	İnhisarlar İdaresi (Tekel) Takip Memuru
Suphi	Akın	İnhisarlar İdaresi (Tekel) Odacısı
Abdulmuttalip	Ertuğrul	Bakım Evi Sıhhat Memuru
Necip	Esen	Seyyar Sıhhat Memuru
Meziyet	Bilgi	Belediye Ebesi
Şefik	Erdem	Mahkeme Hâkimi
Şefik	Taymaz	Müstantik (Sorgu Hâkimi) Şefi
Vehbi	Albayrak	Başkâtip
Mahmut	Tuğsuz	Zabıt Kâtibi
Hacı Mehmet	Erkân	Zabıt Kâtibi
Mustafa	Doğan	Mübaşir
Hakkı	Demir	Mübaşir
Sadık	Ergun	Belediye Kâtibi
Ali Galip	Gemici	Belediye Muhâsib-i Mesulü

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

H. Mustafa	Ünal	Belediye Tahsildârı
Mehmet	Arslan	Belediye Zabıta Memuru
H. Mehmet	Erbey	Belediye Zabıta Memuru
Hakkı	Korkmaz	Belediye Odacısı
Mehmet	Balı	Belediye Azası
Reşit	Günsungur	Belediye Azası
H. Mehmet	Sarı	Belediye Azası
Bekir	Erbey	Belediye Azası
Mustafa	Pektaş	Belediye Azası
H. Ramazan	Aydın	Belediye Azası
H. Yılmaz	Yılmaz	Belediye Azası
Mustafa	Doğan	Belediye Azası
Mehmet	Memduh	Belediye Azası
Hacı Hasan	Ergün	Belediye Azası
Mustafa	Bozdoğan	Belediye Azası
Hacı	Turgut	Belediye Azası
Mahmut	Ağar	Belediye Azası
Hacı Ali	Erdoğan	Belediye Azası
Mehmet	Erdem	Belediye Azası
Mehmet	Türkmen	Belediye Azası
Said	Atay	Belediye Azası
Tahir Tekin	Tangün	Dumlupınar Okutanı
Ahmet	Öçal	Dumlupınar Okutanı
Emin	Özkan	Dumlupınar Okutanı
Mustafa	Güner	Dumlupınar Okutanı
Mustafa	Yılmaz	Balya Köyü Okutanı
Ali	Gürbüz	Tut Köyü Okutanı
Memduh	Dokuzbilgin	Perveri Köyü Okutanı
Kemal	Atalay	Çelik Köyü Okutanı
İbrahim Etem	Oğuz	Balkar Köyü Okutanı
Hüseyin Şahin	Şahin	Belveran Köyü Okutanı
Ali Avni	Özdemir	Savarlı Köyü Okutanı
Ali Haydar	Eylikedici	Arabın Beydili Köyü Okutanı
Hasan Hulki	Yıldırım	Köseceli Köyü Okutanı
M. Turan	Turan	Keysun Köyü Okutanı
Ali Rıza	Gürkân	Yusufa Köyü Okutanı
H. İsmail	Mutluer	Sofraz Köyü Okutanı
H. Tahsin	Ayhan	Şambayadî Köyü Okutanı
M. Sıtkı	Ayhan	Kızılın Köyü Okutanı

Mehmet	Işık	Dumlupınar Hademesi
Mehmet	Korkmaz	Dumlupınar Hademesi
Mehmet	Doğan	Hususi Muhâsebe Memuru
Ahmet	Ağır	Hususi Muhâsebe Memuru
Mustafa	Özel	Piyade Tahsildârı
Saadettin	Oral	Süvari Tahsildârı
Mehmet	Sungurhan	Süvari Tahsildârı
Salih	Uçar	Süvari Tahsildârı
İbrahim	Dost	Süvari Odacısı
Eşref	Sungurtekin	Trahom Mücâdele H. Tabibi
A. Hamdi	Öztekin	Trahom Mücâdele Gezici Tabibi
Leyla	Suna	Trahom Mücâdele H. Hemşiresi
M. Sabri	Özbek	Trahom Mücâdele Sabit Sihat Memuru
Yusuf Ziya	Öğüt	Trahom Mücâdele Seyyar Memuru

Malatya'nın en eski ilçelerinden olan Darende de soyadı seçim işleri tamamlanana kadar Fırat Gazetesinde haber ve listeler yayınlanmıştı. Söz konusu millî kimlik seferberliği için haberlerde yer alan ve büyük çoğunluğuyla kamu çalışanlarından oluşan bir liste hazırlanmış ve TABLO 16'da sunulmuştur.⁷³

Tablo 16. Darende'de Soyadı Alanlar		
Öz Adı	Soyadı	Görevi
Hanefi	İnce	Kaymakam Vekili ve Ağın Nahiyesi Müdürü
Veli	Eren	Darende CHP İlçe Yönetim Kurulu Başkanı
Hasan	Meydan	Darende CHP İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Âbidin	Atay	Darende CHP İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Ahmet	Özkan	Darende CHP İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Hüseyin	Uğur	Darende CHP İlçe Yönetim Kurulu Üyesi
Hilmi	Güldoğan	Tahrirât Kâtibi
Hakkı	Malkoç	Balaban Nahiyesi Müdürü
Nurettin	Aydın	Mahkeme Başkâtibi
Ahmet	Çelik	Darende Jandarma Komutanı (Yüzbaşı)
Nuri	Karakaya	Zabit Kâtibi
Nazif	Orhan	Zabit Kâtibi
Veysel	Saykı	Mübâşir
Rifat	Karakaya	Süvari Mübâşiri
Mehmet	Mutlu	Gardiyan
Refik	Mutlu	Odacı
Ali	Özdemir	Varidât Memuru
Süleyman	Avşar	Sandık Emni

73 BCA 490 -01- 15- 81- 2/7; Fırat, "Darende Memurlarının Soyadları". 27 Aralık 1934; Fırat, "Darende Memurlarından Soyadı Alanlar". 17 Ocak 1935; Fırat, "Vilayet Jandarmasında Soyadları". 5 Şubat 1935.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Kemal	İçme	Hükümet Tabibi
Ragıp	Doğan	Seyyar Sıhhat Memuru
Hasan	Öğüt	Belediye Sıhhat Memuru
Bahri	Akdiken	Belediye Eczacısı
Saadet	Gökalp	Belediye Ebesi
Muhittin	Yıldız	Maarif Memuru
Muharrem	Özer	Cumhuriyet Mektebi Muallimi
Feyzi	Uluğ	Cumhuriyet Mektebi Muallimi
Kamil	Buyurgan	Cumhuriyet Mektebi Muallimi
Hüseyin	Ülger	Cumhuriyet Mektebi Muallimi
Tahir	Işık	Beybağı Mektebi Muallimi
M. Hilmi	Akkaynak	Sayfiye Mektebi Muallimi
Nuh	Karakoç	Nadir Mektebi Muallimi
Ahmet	Duran	Tapu Memuru
Hasan	Erdem	Nüfus Kâtibi
Hüseyin	Altay	Kütüphane Memuru
Sebati	Karadoğan	İnhisarlar (Tekel) Memuru
Mustafa	Yanık	İnhisarlar (Tekel) Takip Memuru
Selahaddin	Temurkaynak	Hususi Muhasebe Memuru
Ömer	Kocatekin	Hususi Muhasebe Tahsildarı
Veli	Temur	Hususi Muhasebe Odacısı
Hüseyin	Ata	Muhasebeci Kâtibi
Hamdi	Karaata	Varidât Kâtibi
Mevlüt	Ata	Nüfus Memuru

Kâhta da Malatya'nın ilçelerinden biri iken 1954'ten sonra Adıyaman'a bağlanan yerleşim yerlerindendi. Kâhta Kaymakamı Kadri Özkazaç'ın gözetiminde gerçekleştirilen ve 10 Nisan 1936'da sonuçlandırılan soyadı işlemleri, Fırat'ın manşetlerinde yer aldığı kadarıyla listelenmiş ve TABLO 17'de verilmiştir.

Öz Adı	Soyadı	Görevi
Kadri	Ökazaç	Kâhta İlçebayı
Sait	Günakın	Kâhta Nüfus İşyarı
Abdurrahman	Alpaydın	Kâhta Nüfus İşyarı Kâtibi
Kenan	Erkut	Kâhta Jandarma Komutanı (Yüzbaşı)
Vasfi	Ergun	Kâhta Hususi Muhasebe Memuru
Vahap	Onur	Kâhta Posta ve Telgraf Müdürü
Raif	Turan	Kâhta Tapu Memuru
Behçet	Savaş	Tokaris Nahiye Müdürü

O tarihlerde Malatya'nın ilçelerinden biri olan Kemaliye (Eğin) ile ilgili yerel basında çıkan haber ve yayınlanan soyadı bilgilerinden oluşturulmuş liste, bir fikir vermek amacıyla TABLO 18'de verilmiştir.⁷⁴

Tablo 18. Kemaliye (Eğin)'de Soyadı Alanlar		
Öz Adı	Soyadı	Görevi
Şükrü	Alptekin	Kemaliye Kaymakamı
İbrahim	Ziyal	Kemaliye CHP İlçe Yönetkuru Başkanı
Osman	Akalın	Kemaliye CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Ahmet	Güven	Kemaliye CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Etem	Kılıç	Kemaliye CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Şakir	Oğuz	Kemaliye CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Hilmi	Uğur	Kemaliye CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Mehmet	Keskinkılıç	Kemaliye CHP İlçe Yönetkuru Üyesi
Nefi	Ortaç	Kemaliye Jandarma Komutanı Yüzbaşı
Niyazi	Erten	Kemaliye Askerlik Şube Reisi Binbaşı
Nuri	Atalay	Kemaliye Nüfus İşçarı
Ahmet	Taner	Kemaliye Nüfus İşçarı Kâtipi
Halil	Ünsal	Ziraat Müdürü
Hüseyin	Özer	Ağın Muallimlerinden
Nuri	Özer	Kemaliye Hinge Köyü Muallimi
Ali Rıza	Eti	Kemaliye Maarif Memuru
Mahmut Ruhi	Eti	Kemaliye Belediye Azası
Osman	Eti	Muallim
Mehmet Cemil	Eti	Kemaliye Hat Memuru

Pütürge de diğer ilçelerden önce soyadı işlemlerini tamamlayan ilçelerden biri idi. Pütürge Kaymakamı İ. Tevfik Kutlar'ın katkılarıyla yapılan işlemler, kısmen de olsa yerel basına yansımıştır. Ekseriyeti kamu görevlisi ve siyasetçi olan Pütürge için bir bilgi verebilmek amacıyla TABLO 19 hazırlanmıştır.⁷⁵

74 BCA 490 -01- 15- 81- 2/6; *Firat*, "Eti Adını Soyadı Alan Aile". 10 Aralık 1934; *Firat*, "Soyadı Alan Kaymakamlar". 27 Aralık 1934; *Firat*, "Vilayet Jandarmasında Soyadları". 5 Şubat 1935; *Firat*, "Soyadı Alanlar". 5 Şubat 1935; 15 Nisan 1936 tarihi itibarıyla Kemaliye Kaymakamı olarak Mazhar Başdoğan'ın adı geçmektedir. Bkz. *Firat*, "İlçelikten Takdirname Verildi". 15 Nisan 1936; Kemaliye Ziraat Müdürü Halil Bey ailesi için "*Aydın*" soyadını seçmiş; ancak bu soy ismi kendisinden önce başkası tarafından tescil ettirildiği için değiştirmek zorunda kalmış ve "*Ünsal*" soyadını almıştı. Bkz. *Firat*, "Soyadı Alanlar". 5 Şubat 1935.

75 BCA 490 -01- 15- 81- 2/6, 2/7; *Firat*, "Pütürge Kazası Memurlarının Yeni Aldıkları Soyadları Listesi" 28 Şubat 1935; *Firat*, "Soyadı Alanlar". 27 Aralık 1934; Pütürge Kaymakamı Zafir Adnan Bey'in öğretmen emekli olan babası İbrahim Etem ve kardeşi İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden Affan Beyler de "*Akel*" soyadını almışlardır. Bkz. *Firat*, "Soyadı Alanlar". 14 Ocak 1935; *Firat*, "Vilayet Jandarmasında Soyadları". 5 Şubat 1935; 15 Nisan 1936 tarihi itibarıyla Pütürge Kaymakamı olarak İ. Tevfik Kutlar'ın adı geçmektedir. Bkz. *Firat*, "İlçelikten Takdirname Verildi". 15 Nisan 1936; Pütürge avukatlarından Etem Ruhi ve ailesi "*Keçeli-zadeler*" olan eski soyadını değiştirerek öz Türkçe "*Atıla*" soyadını almıştır. Bkz., *Firat*, "Soyadı Alanlar". 27 Aralık 1934; *Firat*, "Soyadını 'Altan' Alan Kardeşler". 17 Aralık 1934.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

Tablo 19. Pütürge'de Soyadı Alanlar		
Öz Adı	Soyadı	Görevi
Zafir Adnan	Akel	Pütürge Kaymakamı
Yusuf	İnan	Belediye Reisi
Kâmil	İlhan	Pütürge CHP İlçe Yönkurulu Başkanı
Hayri	Albayrak	Pütürge CHP İlçe Yönkurul Üyesi
Hüseyin	Attila	Pütürge CHP İlçe Yönkurul Üyesi
Mustafa	Akaydın	Pütürge CHP İlçe Yönkurul Üyesi
Hamdi	Yakar	Pütürge Nüfus İşyarı
Nuri	Güven	Mal Müdürü
Etem Ruhi	Atıla	Pütürge Dava Vekili
İbrahim	Özer	Pütürge Jandarma Komutanı (Yüzbaşı)
Hasib	Alper	Tahrirât Kâtibi
Sami	Gökalp	Sulh Ceza Kâtibi
Kemal	Eren	Müdde-i Umumi Kâtibi
Kadir	Badur	Nüfus Memuru
Şevki	Yalvaç	Nüfus İşyarı Kâtibi
Suphi	Okay	Hâkim
Hamdi	Aybey	Müstantik (Sorgu Hâkimi)
Şaban	Polat	Varidât Memuru
Mehmet	Sağnak	Tahsil Müfettişi
İbrahim	Yılmaz	Varidât Kâtibi
İsmail	Sönmez	Sandık Emini
Abdullah	Atıla	Maliye Tahsildârı
Hasan	Korkut	Maliye Tahsildârı
Mehmet	Ayhan	Maliye Tahsildârı
Hasan	Çalkap	Maliye Tahsildârı
Osman	EğİN	Muhasebe-i Hususiye Memuru
Mustafa	Çelik	Muhasebe-i Hususiye Tahsildârı
Mehmet	Amil	Muhasebe-i Hususiye Tahsildârı
Sefer	Akgün	Muhasebe-i Hususiye Odacısı
Hüsnü	Aksoy	Tapu Memuru
Süleyman	Tuğrul	Posta Telgraf Müdürü
Mustafa	Doğan	Dâhiliye Odacısı
Ziya	Yüce	Zabit Kâtibi
Mehmet	Aydın	Piyade Mübaşiri
Mustafa	Yücel	Süvari Mübaşiri
Mustafa	Orhan	Kadın Gardiyanı
Mustafa	İnam	Erkek Gardiyanı

Mustafa	Şahin	Erkek Gardiyanı
Osman	Gevrek	Maliye Odacısı
Seyfeddin	Oğuz	Posta Telgraf Çavuşu
Mustafa	Çalkap	Posta Telgraf Çavuşu
Mehmet	Ertoğral	Posta Telgraf Çavuşu
Abdullah	Karakaş	Posta Telgraf Müvezzii
Ahmet Hamdi	Ataç	İnhisarlar (Tekel) Memuru
Recep	Aydın	İnhisarlar (Tekel) Murâkibi
Mustafa	Düzen	İnhisarlar (Tekel) Odacısı
Derviş	Esen	Sihhat Memuru
Rıza	Akgün	İlk Mektep Maarif Memuru
İsmail Hakkı	Altan	Merkez Mektebi Muallimi
Hakkı	Altan	İlk Mektep Muallimi
Abdulkadir	Güven	İlk Mektep Muallimi
Nuri	Eren	İlk Mektep Muallimi
Rıza	Ariğtürk	İlk Mektep Muallimi
İbrahim	Şahin	İlk Mektep Hademesi
Mustafa	İlhan	İlk Mektep Hademesi
Mustafa	Oran	Belediye Kâtibi
Suzan	Eren	Belediye Kabilesi (Ebesi)
Mahmut	Çayır	Belediye Çavuşu
Cemal	Doğan	Belediye Odacısı
Bekir	Kartal	Belediye Tanzifat (Temizlik) Memuru
Mustafa	Erçayır	Belediye Tanzifat (Temizlik) Memuru
Rıza	Varan	Belediye Tahsildârı

Bu ilçelerin dışında elimizde az sayıda bilgi olsa da Doğanşehir, Hekimhan ve Tahir nahiyeleriyle ilgili bilgiler de derlenmiştir. Gazeteye yansıyan haberlere göre Doğanşehir Tahrirat Kâtibi Sıddık Bey, “Sayın” soyadını almıştı.⁷⁶ Jandarma Komutanlığı listesinden tespit edilen Tahir Nahiyesi Karakol Komutanı Mehmet Bey “Kaymaz”; Hekimhan Jandarma Komutanı Yüzbaşı İbrahim Bey ise “Ertan” soyadını seçmiştir. Yine yerel basına yansıyan bilgiler arasında tespit edilen başka bir isim de Hekimhan Belediye Başkanı Galip Bey’dir. Galip Bey de kendisi ve ailesi için “Mutlu” soyadını alıp tescil ettirmiştir.⁷⁷

2.3.Yerel Basına Göre Soyadı Seçimi Sırasında Yaşanan Sıkıntılar

Her yerde olduğu gibi Malatya genelinde de vatandaşlar soyadı seçerken “Soyadı Nizamnamesi”nin 5-11. Maddelerini dikkate almak zorundaydı. Nizamnamede; yeni alınan soyadının Türkçe olacağı (5.Madde), soyadının ya yalnız ya da (oğlu) ile birlikte kullanılacağı (6.Madde), yabancı ırk ve millet isimlerinin soyadı olarak kullanılamayacağı

⁷⁶ Doğanşehir Tahrirât Kâtibi, Sıddık Bey önce “Sayın” soyadını almış olmasını karşın bu adın kendisinden önce başka birisi tarafından tescil ettirilmiş olması nedeniyle “Savaşçı” soyadını seçmiştir. Bkz. Fırat, “Soyadı Alanlar”. 14 Ocak 1935.

⁷⁷ Fırat, “Soyadı”. 6 Haziran 1935; Tevfik Bey, “Vaizoğlu” soyadını bırakıp “Öğüt” soyadını seçmiştir. Bkz. Fırat, “Soyadı Alanlar”. 21 Şubat 1935; Fırat, “Genel Meclis Üyeleri Seçildi”. 11 Şubat 1935; Fırat, “Vilayet Jandaromasında Soyadları”. 5 Şubat 1935.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

(7. Madde), bir aşirete veya kabileye ilişik soyadlarının kullanılmayacağı ve yeniden alınamayacağı (8. Madde), eski ve yeni devlet kadrosundaki rütbe ve memuriyet bildiren adların soyadı olarak kullanılmayacağı (9. Madde), umumî edebe uygun olmayan, gülünç, iğrenç olan veya hakaret anlatan sözcüklerin soyadı olarak seçilemeyeceği (10. Madde) ve tarihte ün almış büyüklere ilişkin soyadlarının da bu kişilerle yakınlığı resmî kayıtlarla kanıtlanmadıkça kullanılmayacağı (11. Madde) kayıt altına alınmıştı. 12. Madde ile de yukarıda sıralanan hükümlere aykırı olarak takılmış soyadlarının nüfus kütüklerine ve doğum kâğıtlarına yazılmayacağı ifade edilmişti.⁷⁸

Aile reisleri, nizamnamenin ilgili maddelerinde yasaklanan hususları “çağrıştıracak” türden soy, sülale ve aile adları taşıyorlarsa eskiden beri kullandıkları soyadlarını devam ettirebileceklerdi. Nitekim Tablo 20’de görüleceği gibi bazı aileler, öteden beri kullandıkları soyadlarını tescil ettirmişlerdi.

Bunun yanı sıra bazı aile reisleri de öteden beri kullandıkları soyadlarını bırakıp, kendileri ve aile bireyleri için yeni bir soyadı seçmişlerdi. Bu durumda olup yeni soyadı seçenler de çoğunlukla eski soyadlarının öz Türkçe karşılığını bulup, tescil ettirmişlerdi. Örneğin Tahir Nahiyesi eski müdürü Tevfik Bey ve Belediye Muhasebecisi Ziya Bey, öteden beri taşıdıkları “*Vaizoğlu*” soyadını öz Türkçe karşılığı olabilecek bir sözcük ile değiştirmiş ve “*Öğüt*” soyadını almışlardı.⁷⁹ Bu türden tespit edilebilen örnekler TABLO 20’de verilmiştir.⁸⁰

Aile Reisinin Öz Adı	Görevi	Eski Soyadı	Yeni Soyadı
Tevfik Bey	Tahir Nahiyesi Eski Müdürü	Vaizoğlu	Öğüt
Mehmet Ali Bey	Fırat Gazetesi İdâre Memuru	Serdar	Başbuğ
Mahmut Bey	Vilâyet Maliye Dairesi	Balabanlıoğlu	Aydın
Halil Bey	Millî Emlâk Muhafaza Memuru	Hasan Kif	Turhan
Mehmed Çavuş	-	Mıstı	Akın
Mehmet Çavuş	-	Çarın	Ergün
Kâmil Bey	Malatya Genel İdâre Meclisi üyesi	Yusuf ağaoğlu	İlhan
Ali Rıza Bey	Tüccârdan	Hacı Müminoğlu	İnan
Tevfik Bey	Zabıta Memuru	Harircioğlu	İpekçi
Emin Bey	Nafa başkâtibi	Kazancıoğlu	Kazanç
Ahmet Bey	Fırat Gazetesi mürettibi	Eğınlıoğlu	Ekici
Kemal Bey	Belediye Encümen Azası	Evlivoğlu	Sayın
Vahap Bey	Fırka İdâre Heyeti Azası ve Tüccâr	Saitoğlu	Saltürk
Faika Hanım	Daimî Encümen Daktilo Memuru	Nalbantoğulları	Güner
Şakir Bey	Malatya Posta ve Telgraf Teb. Mem.	Bakıroğlu	Kutlu
Hacı Mustafa Bey,	Fırat Gazetesi Başmürettibi	Banazlıoğlu	Eroğlu
Mahmut Bey	Akçadağ Sorgu Hâkimi	Alikâşif	Yücetaş

78 T.C. Resmî Gazete, “Soyadı Nizamnamesi”. 27 Kânunuevvel 1934, No: 2/1759, s. 4589

79 Fırat, “Kaç Aile Yeni Soyadı Aldı”. 21 Ocak 1935, 3.

80 Fırat, “Şarımızda Yeni Soyadı Alanlar”. 6 Aralık 1934; Fırat, “Kaç Aile Yeni Soyadı Aldı”. 21 Ocak 1935; Fırat, “Şarımızda İlk Önce Soyadı Alanlar”. 29 Kasım (İkinci Teşrin) 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 11 Mart 1935; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 14 Ocak 1935; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 21 Ocak 1935; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 10 Ocak 1935; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 27 Aralık 1934.

Etem Ruhi Bey	Pütürge avukatlarından	Keçeli-zadeler	Atla
Süleyman Bey	Malatya Tüccârlarından	Banazıloğlu	Eroğlu
Mahmut Bey	Kürecik Nahiyesi Nüfus Memuru	Banazıloğlu	Eroğlu
Emin Bey	Emekli Cerrâh	Alibey-zade	Eren

Ailelerin bir kısmı da kendileri için seçtikleri yeni soyadını tescil ettirmek istediklerinde bazı sorunlarla karşılaşmışlardır. Bu sorunlardan ilki, seçtikleri soyadının daha önce başka bir aile tarafından seçilmiş olması idi. Bu durumda aileler, Soyadı Nizamnamesinin 14 ve 30. maddesine göre uzlaşmak durumunda idiler. Zira 14. Maddede; *“Bir köyde veya bir şehirde ve bir kasabanın mahallesinde bir soydan olan aileler aynı soyadını kullanabilirler. Ancak bir soydan olmayanlar aynı soyadını birden kullanamazlar. Bir köyde bir şehir ve kasabanın bir mahallesinde bir soydan olmayanlar aynı soyadını seçmiş olurlarsa bu ad bunlardan ilk müracaat eden için kabul olunup diğerlerinininki değiştirilir. Değiştirmemekte ısrar edenler olursa bunların adlarına (büyük, küçük) gibi öbürlerinden ayrılmaya yarayacak sıfatlar katılarak ayrılık yapılır ve yolda nüfus kütüklerine ve doğum kağıtlarına geçilir”* hükmü yer almakta idi. Dolayısıyla iki aile arasında anlaşmazlık konusu olan soyadını *“ilk önce seçen”* aile hak sahibi olarak değerlendirilmişti. Diğer aile anlaşmazlığı devam ettirir, bir uzlaşmaya varılamaz ise bu durumda da 31. Madde hükmü işletilmişti. 30. Madde ile anlaşmazlığı çözme yetkisi; merkez ilçe ve kaymakam bulunmayan yerlerde Valiye, ilçelerde ise kaymakama veya onların görevlendirecekleri memurlara verilmişti.⁸¹

Öz Adı	Görevi	Önceki Soyadı	Yeni Soyadı
Zehra Hanım	Doğum ve Çocuk Bakımevi Ebesi	Ayla	Gülseren
Zeki Bey	Polis Memuru	Çelikel	Erdem
Ziya Bey	Tapu Sicil Muhafızı	Özkan	Özsoy
Halil Bey	Kemaliye Ziraat Müdürü	Aydın	Ünsal
Sıddık Bey	Doğuşehir Tahrirat Kâtibi	Sayın	Savaşçı

Fırat Gazetesi-ayrıntılılarına yer vermese de-daha önce başka bir ailece alındığı ve tescil ettirildiği için seçtiği soyadlarını değiştirmek zorunda kalan ailelerle ilgili haberlere de yer vermişti. Aynı soyadını daha önce başka bir aile seçtiği için soyadını değiştiren ailelere örnek teşkil etmesi bakımından tespit edilebilen ailelerle ilgili bilgiler, TABLO 21’te verilmiştir.⁸²

Soyadı Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra karşılaşılan bir başka konu da bazı ailelerin yeni aldıkları soyadlarını türlü nedenlerden dolayı bırakıp yerine yeni bir soyadı tescil ettirmek istemeleri idi. Nizamnamenin 4. Maddesi; seçtiği soyadını beğenmeyen veya çeşitli nedenlerle değiştirmek isteyen ailelere bu hususta kapıyı aralamış; soyadı kanunu yürürlükte bulunduğu süre içinde mahkemeye müracaat etmeksizin soyadlarını değiştirmelerine hak tanımıştı.⁸³ Nizamnamenin 4. Maddesi hükmünün işletildiğine dair **Fırat Gazetesinde** de örnekler mevcuttur. Nitekim Polis Memuru Zeki Bey, daha önce 81 Soyadı Nizamnamesinin 30. Maddesi *“Soyadı seçiminde kendilerini haklı ve vazifeli görenler arasında çıkacak ihtilaflar kazalarda ve kaymakam bulunmayan merkez kazalarında valiler veya bunların memur edeceği kimseler tarafından katiyetle hallolunur”* hükmünü amirdi. Bkz., *Soyadı Nizamnamesi*. Ankara 1934, s. 4590
82 *Fırat Gazetesi*, “Şarımızda Önce Soyadı Alan Bayan”. 3 Aralık 1934; *Fırat*, “Kentimizde En Ön Soyadı Alan Bayan”. 27 Aralık 1934; *Fırat*, “Soyadı Alanlar”. 14 Ocak 1935; *Fırat*, “Soyadı Alanlar”. 5 Şubat 1935.
83 Soyadı Nizamnamesinin 4. Maddesi *“Soyadları, Kanunu Medenî hükümlerine göre mahkeme kararı ile değiştirilir. Kanunun neşrinden evvel kütüğe yazılmış veya yazılmamış soyadı bulunanlar, 2/7/1936 günlemesine kadar bu soyadlarını değiştirerek yeni bir soyadı alabilirler; ancak eski soyadlarını değiştirenler veya yeniden soyadını alanlar yeri aldıkları soyadını kütüğe yazdırdıktan sonra mahkeme kararı olmadıkça değiştiremezler”* hükmünü amirdi. Bkz., *Soyadı Nizamnamesi*. Ankara 1934, s. 4589.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

“Ataç” soyadını almışken “*ailesinin isteği*” üzerine soyadını “*Özkul*” olarak değiştirmişti.⁸⁴ Bir başka polis memuru Zeki Bey de önceden aldığı “*Çelikel*” soyadını değiştirmek istemiş ve yerine “*Erdem*” soyadını tescil ettirmişti.⁸⁵ Yine Fırat Gazetesi mürettiplerinden Emin Bey ile kardeşleri Abdurrahman ve Ömer Beyler de “*Aksoğan*” olan soyadlarını bırakarak bunun yerine “*Akdoğan*” soyadını seçmişlerdi. Ancak kendi istekleriyle mi yoksa bir anlaşmazlık sonucu mu Akdoğan soyadını aldıklarına dair bir bilgiye tesadüf edilememiştir.⁸⁶

SONUÇ

Ad ve Soyadı alırken etkili olan en önemli unsur, hiç şüphesiz ki millî kültür ve dinî temâllerdir. Her milletin tanıtıcı vasıfları vardır. Bunlardan biri de kullandığı dilidir. Bireyin mensup olduğu millete veya ülkeye aidiyetinin en önemli belirleyicisi ise adı ve soyadındır.

Türkler, bilinen en eski tarihlerinden itibaren Türkçe adlar kullanmışlardır. Zaman zaman komşu kültürlerin etkisi altında kalıp yabancı kökenli ad ve unvanlar almışlardır. Bu durum, Çin, Moğol, Arap ve Fars kültür emperyalizminin etkisi altına girdiklerinin de göstergesi olmuştur.

İslâmiyeti kabul ettikten sonra Türkçe ad koyma geleneğinden vaz geçen Türkler, Arapça adlar almaya başlamışlar, Arap dilinin etkisiyle hitap sözcükleri ve unvanlarını bile Arapça sözcüklerden seçmişlerdir. Bu durum da Türk milletinin millî kültürden uzaklaşmasına yol açmıştır. Bu yozlaşmanın önüne geçilmesi için Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren millî kimliği oluşturan kültür inkılâbına hız verilmiş; millî tarih ve Türk dilinin zenginleştirilmesi için çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca inanç dili üzerinde de kökten değişiklik yapacak uygulamalar başlatılmıştır. Millî kimlik oluşturma çabalarının bir başka boyutu da millî hafızanın canlandırılması ve bireylere öz Türkçe ad ve soyadı seçme çalışmaları olmuştur.

21 Haziran 1934 tarihli soyadı kanunu ile 2 Ocak 1935'te yurt genelinde başlatılan ve 2 Temmuz 1936 tarihine kadar devam eden süreçte önemli bir vatandaşlık ödevi yerine getirilmiştir. İllerde valiler, ilçelerde kaymakamlar ve köylerde muhtarlar ile belediyelerce görevlendirilen yazım memurları canla başla gayret etmişlerdir. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'nın denetiminde Türkiye genelinde başlatılan çalışmalara çeşitli kurum ve kuruluşların da katkısı büyük olmuştur. Bunlardan ilki Türk Dil Kurumu olmuştur. Besim Atalay'a hazırlatılan “*Türk Büyükleri veya Türk Adları*” adlı kitabın illere ve halkevi merkezlerine dağıtılmasıyla vatandaşların öz Türkçe soyadı seçme gibi önemli bir görevi yerine getirmelerine yardımcı olmuştur. Özellikle vatandaşların yaşadığı çeşitli tereddütleri gidermek, seçecekleri soyadı konusunda seçenekleri artırmak ve yol göstermek gibi önemli hizmetlere imza atılmıştı. CHP Genel Sekreterliği de yurt genelindeki teşkilatlanmasıyla soyadı seçme ve tescil işlemlerine destek vermişti.

Soyadı seçimi ve tescil işlemlerinin kısa süre içinde tamamlanabilmesi için çaba gösteren bir başka kurum da basındı. İçişleri Bakanlığı aracılığıyla da ulusal ve yerel gazetelerde soyadı olabilecek “*öz Türkçe adlar*” listesi yayımlatılarak vatandaşların soyadı seçmelerine yardımcı olunmuştu.

Millî kimliğin inşasında çatı görevi gören öz Türkçe soyadı seçme ve tescil işlemleri; Malatya ve ona bağlı ilçelerde de sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmişti.

Dönemin mülkî taksimatı içinde Malatya Vilâyeti dokuz ilçeden müteşekkildi. Bu ilçeler; Adıyaman, Akçadağ, Arapkir, Besni, Darende, Hekimhan, Kemaliye (Eğin), Pütürge ve Kâhta'dır. O dönemde Malatya ve ilçeleri genelinde de toplam 1337 köy mevcuttu. Dolayısıyla Malatya'da soyadı seçimi ve tescil işlemlerinin kısa süre içinde

84 Fırat, “Emniyette Soyadı”. 13 Aralık 1934; Fırat, “Soyadı Alanlar”. 24 Aralık 1934.

85 Fırat, “Soyadı Alanlar”. 31 Aralık 1934.

86 Fırat, “Soyadı Alanlar”. 27 Aralık 1934.

tamamlanabilmesi için başta Malaya Valisi İbrahim Etem (Akıncı) olmak üzere ilçe merkezlerindeki mülki amirler, köy ve mahalle muhtarları ile yazım memurlarına önemli görevler düşmüştü. Merkez ve ilçe belediyelerin de bu seferberlikte katkısı büyüktü.

Fırat Gazetesi ile temsil edilen Malatya yerel basını da bu süreçte millî kimliğin oluşturulması için ciddi bir çaba harcamıştır. Özellikle soyadı kanunu ve nizamnamesinin tanıtımı, örnek soyadı listelerinin yayımlanması, eğitim ve kültür kurumların öz Türkçe ad alması gibi bilgilendirme yayınlarına imza atmıştır. Ayrıca Malatya genelinde yeni soyadı seçen vatandaşların adına haber yaparak özendirici yayın faaliyetinde bulunmuştur.

Kamu çalışanları, Başbakanlıkça yayınlanan genelgeler doğrultusunda yöresindeki vatandaşlara örnek olmak üzere ilk bir aylık sürede kendileri ve ailelerinin kullanacakları bir soyadı seçmek için öncü olmaları istenmişti. Eskiden kalma sosyal statüleri de yıkan bir uygulama olarak değerlendirebileceğimiz soyadı kanununun tatbikinde önce Malatya'daki "aylıkçı" yani memur vatandaşlar ve bu arada halkın % 65'i, 18 Mart 1936 tarihine kadar kendileri ve aileleri için kullanacakları soyadlarını belirlemişlerdir. 10 Nisan 1936 tarihinde de Merkez ve ilçelere bağlı 1337 köyden 1137'sinde soyadı tescil işi bitmiştir. 2 Temmuz 1936 tarihindeki süre bitiminden çok önce 15 Nisan 1936'da 2 Temmuz 1936 tarihini beklemeden ilçelerindeki soyadı seçim ve tescil işlemlerini tamamlayan dört kaymakam ve nüfus müdürlerine valilikçe birer takdirname verilmişti. Bunlar; Kâhta Kaymakamı Kadri Özkazanç, Pütürge Kaymakamı İ. Tefvik Kutlar, Kemaliye Kaymakamı Mazhar Başdoğan ve Arapkir Kaymakamı Celal Somer'di. Takdirname alan ilçe nüfus müdürleri ve diğer görevlileri ise şunlardı: Arapkir Nüfus müdürü Hilmi Tunçer, Arapkir Nüfus müdürlüğü kâtabi Arif Türker, Kemaliye Nüfus müdürü Nuri Atalay, Kemaliye Nüfus müdürlüğü kâtabi Ahmet Taner, Kâhta Nüfus müdürü Sait Günakın, Kâhta nüfus müdürlüğü kâtabi Abdurrahman Alpaydın, Pütürge nüfus müdürü Hamdi Yakar Yılmaz, Pütürge Nüfus müdürlüğü kâtabi Şevki Valvaç'tır.

Malatya Nüfus Müdürlüğü bünyesinde bulunan soyadı uygulamalarına ait kayıtlar ulaşmak mümkün olmamıştır. Eğer bu kayıtlar üzerinde çalışma imkânı sağlansaydı; seçilen soyadlarına göre ailelerin tarihi, sosyal, kültürel statüleri ve inanç dünyaları hakkında da hakkında bilgiler ulaşma imkânı olacaktı. Bu hâliyle çalışma; yerel basına yansıyan bilgilerle göre şekillendirilmiş ve Malatya ölçeğinde ancak memur vatandaşların seçtiği soyadlarının tespiti noktasında bir fikir sunabilmiştir.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

BCA 490 -01-15- 81- 2/5.

BCA 490 -01-15- 81- 2/6.

BCA 490 -01-15- 81- 2/7.

BCA 490 -01-15- 81- 2/79.

BCA 490 -01-03-12- 18.

BCA 490 01 41 173 5 3/3-28.

BCA 1759/30-18-1-2/50-87-15.

BCA 51-12-10-10/1-100.

BCA 051.V 42 0.0.0-12.102-25.

BCA 051.V 42 0.0.0-12.101-10.

BCA 030 0 18 01 02 50 85 016.

BCA 030 0 18 01 02 50 87 015.

BCA 030 10 124- 884- 18/1-20, 25.

BCA 030 10 124- 884- 18/24.

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

BCA 030 10 124- 884- 18/1-20, 25.

BCA 490 01 41 173 5 3/3-28.

BCA 272 00 00 12 63 190 9/1-6.

BCA 030 10 124- 884- 18/1-20, 25.

Resmî Yayınlar

“Muğla Mebusu Nuri Bey’in Nüfus Kanununa Müzeyyel 3/97 Numaralı Kanun Teklifi”. *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: 4, Cilt: 23, İçtima: 3, 69. İnikat,

“Soyadı Hakkında 1/558 Numaralı Kanun Lâyihası ve Dâhiliye ve Adliye Encümenleri Mazbataları” *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: 4, Cilt: 23, İçtima: 3, 69. İnikat, (Sıra No: 203), ss. 1-15, s.6-8.

“Soyadı Hakkında 1/558 numaralı Kanun Lâyihası”. *TBMM Zabıt Cerideleri*, Devre: 4, Cilt: 13, İçtima: 2, 29. İnikat, 13 Mart 1933.

Başvekalet Merkezi İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi 1927 Umumi Nüfus Tahriri. Türk Ocakları Merkez Heyeti Matbaası. Ankara 1928

T. C. Resmî Gazete, “24/11/1934 Tarih ve 2587 Sayılı Kanunla Kemal Öz Adlı Türkiye Cumhuriyetine verilen “Atatürk” Adının veya Bunun Başına ve Sonuna Söz Konarak Yapılan Adların Hiçbir Kimse Tarafından Alınamayacağını Buyuran Kanun”. 24/12/1934, Sayı: 2888, Kanun No: 2622.

T. C. Resmî Gazete, “Kemal Öz Adlı Cümhuriyetine Verilen Soyadı Hakkında Kanun”. 27 Kasım 1934, Sayı: 2865, Kanun No: 2587

T. C. Resmî Gazete, “Soyadı Kanunu”. Sayı: 2741, Kanun No: 2525.

T.C. Resmî Gazete, “Efendi, Bey, Paşa Gibi Lakap ve Unvanların Kaldırılmasına Dair Kanun”. 29 Kasım 1934. Sayı: 2867, Kanun No: 2590

T.C. Resmî Gazete, “Soyadı Nizamnamesi”. 27 Kânunuevvel 1934, Kararname No: 2/1759, ss. 4589-4591.

TBMM Zabıt Cerideleri, Devre: IV, Cilt: 23, İçtima: 3, 70. İnikat, 18 Haziran 1934.

TBMM Zabıt Cerideleri, Devre: IV, Cilt: 23, İçtima: 3, 71. İnikat, 21 Haziran 1934.

TBMM Zabıt Cerideleri, Devre: IV, Cilt: 25, İçtima: 4, 18. İnikat, 17 Aralık 1934.

TBMM Zabıt Cerideleri, Devre: IV, Cilt: 25, İçtima: 4, 8. İnikat, 26 Kasım 1934.

TBMM, *Türk Parlamento Tarihi I (TBMM-IV. Dönem 1931-1935)*. Cilt. 1, TBMM Vakfı Yayınları. Ankara 1996.

Araştırma Eserler ve Makaleler

Atalay, Ahmet, *Milli Mücadele’de Konya Kuva-yı Milliyecileri II*, Konya 1997

Atalay, Besim, *Türk Büyükleri veya Türk Adları*. Ankara 1934;

Avşar, Zakir Emre Kaya Ayşe Elif, “Cumhuriyet Türkiyesi’nin Halkçılık Uygulamaları: Soyadı Kanunu Örneği”. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 8/5 Spring 2013, p. 73-90, 78 vd.

Kızılkaya, Nezir *Malatya Basın Tarihi (1923-2003)*. Malatya Kitaplığı, İstanbul 2016

Osman, “Soyadlarını Nasıl Alalım”. *Fırat*, 6 Aralık (Birinci Kanun) 1934.

Şapolyo, Enver Behnan, *Türk Soyadı, 3396 Türk Adı*. Köyhocası Matbaası, Ankara 1935.

Şaşmaz, Musa, *Türkiye’nin İdari Taksimatı (1920-2013)*, Cilt: XI, TTK Yayınları, Ankara 2014.

Sevinçli, Efdal, "Adlarımızda Soyadlarımızda Yaşayan Dil Devrimi". *Journal of Yasar University*, 1 (3), 2006, ss. 277-292, 284

Sürelî Yayınlar

Akşam, "Atatürk", 25 Kasım 1934"

Akşam, "Bey, Paşa, Efendi, Hazretleri, Denmiyecek", 27 Kasım 1934

Cumhuriyet, "Eski Devirlerin Artığı Lakap ve Ünvanlar Kaldırıldı", 27 Kasım 1934

Cumhuriyet, "Gâzi Hz. Dün Meclisten Çıkan Kanunla Atatürk Soyadını Aldılar", 25 Kasım 1934;

Cumhuriyet, "Soyadı Kanunu Meriyete Girdi", 2 Ocak 1935

Cumhuriyet, "Soyadı Kanunu", 2 Aralık 1934

Cumhuriyet, "Soyadı Nizamnamesi", 21 Aralık 1934.

Fırat, "Başvekilimizin Soyadı". 26 Aralık 1934.

Cumhuriyet, "Soyadı Nizamnamesi", 16 Kasım 1934

Cumhuriyet, "Soyadları İçin Nüfus Dairelerinde Muamele Başladı", 9 Aralık 1934

Fırat, "Adı Değişecek Mektepler". 3 Aralık 1934.

Fırat, "Adli İhtisas Mahkemesinde Soyadı". 17 Aralık 1934.

Fırat, "Akçadağ'da Soyadı Alan Memurlar". 17 Ocak 1935.

Fırat, "Atatürk Matbuat Cemiyetine Ad Verdi". 3 Aralık 1934.

Fırat, "B.M. Meclisi Yüce Öndere ATATÜRK Adını Verdi". 26 Aralık 1934

Fırat, "B.M.Meclisi Yüce Öndere Ata Türk Adını Verdi". 26 Kasım 1934

Fırat, "Bankalarda". 27 Aralık 1934.

Fırat, "Belediye Reisi M. Tevfik Soyadını (İnönü) Olarak Seçmiştir". 13 Aralık 1934.

Fırat, "Besni Kazası Memurlarının Yeni Aldıkları Soyadı Listesi". 4 Mart 1935;

Fırat, "Büyük Millet Meclisi Başkanı da "Özalp" Soyadını Aldı". 3 Aralık 1934.

Fırat, "Çocuk Esirgeme Kurumu". 10 Aralık 1934.

Fırat, "Cumhuriyet Müdde-i Umumisi Bay Gültekin, (Onay) Soyadını Almıştır". 17 Aralık 1934.

Fırat, "Darende Memurlarından Soyadı Alanlar". 17 Ocak 1935.

Fırat, "Darende Memurlarının Soyadları". 27 Aralık 1934.

Fırat, "Defterdârlık". 17 Aralık 1934.

Fırat, "Değerli İlbayımızın Yüksek Himmetleri: Bir Hafta İçinde İlimiz Çevresinde Soyadı Almamış Kimse Bulunmayacak". 11 Nisan 1936.

Fırat, "Düzeltme". 20 Aralık 1934,

Fırat, "Düzeltme". 27 Aralık 1934.

Fırat, "Emniyette Soyadı". 13 Aralık 1934.

Fırat, "Eti adını Soyadı Alan Aile". 10 Aralık 1934.

Fırat, "Fırat Ad Babası". 29 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.

Fırat, "Fırat'ın Soyadı Kuralı". 10 Aralık 1934.

Fırat, "Fırat'ın Soyadı Kuralı". 6 Aralık 1934;

Fırat, "Fırat'ın Soyadı Listesi". 13 Aralık 1934;

Fırat, "Fırat'ın Soyadı Listesi". 20 Aralık 1934;

Fırat, "Fırat'ın Soyadı Listesi". 24 Aralık 1934,

Fırat, "Fırat'ın Soyadı Listesi". 27 Aralık 1934;

1934 Tarihli Soy Adı Kanunu Uygulamaları ve Malatya Örneği: (Fırat Gazetesi Verilerine Göre)

- Fırat*, "Fırat'ın Soyadı Listesi". 3 Aralık 1934.
Fırat, "Fırat'ın Soyadı Listesi". 3 Ocak 1935.
Fırat, "Gazetemiz Müdürünün Soyadı". 24 Ocak 1935.
Fırat, "Genel Meclis Üyeleri Seçildi". 11 Şubat 1935
Fırat, "Gültekin Onay". 21 Mart 1935.
Fırat, "İlbalıktan Takdirname Verildi". 15 Nisan 1936.
Fırat, "Jandarmada". 24 Aralık 1934.
Fırat, "Kaç Aile Yeni Soyadı Aldı". 21 Ocak 1935.
Fırat, "Kentimizde En Ön Soyadı Alan Bayan". 27 Aralık 1934.
Fırat, "Kentimizde Soyadı Alanlar". 3 Ocak 1935.
Fırat, "Maarif Müdürü". 3 Aralık 1934.
Fırat, "Mareşal Fevzi". 10 Aralık 1934.
Fırat, "Nüfusta". 18 Mart 1936.
Fırat, "Öz Türkçe Soyadı Alanlar". 3 Aralık 1934.
Fırat, "Pütürge Kazası Memurlarının Yeni Aldıkları Soyadları Listesi" 28 Şubat 1935;
Fırat, "Şarımızda İlk Önce Soyadı Alanlar". 29 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.
Fırat, "Şarımızda Önce Soyadı Alan Bayan". 3 Aralık 1934.
Fırat, "Şarımızda Yeni Soyadı Alanlar". 6 Aralık 1934.
Fırat, "Saylav Namzetleri Tespit Edildi." 5 Şubat 1935.
Fırat, "Şevket Taştan". 13 Aralık 1934.
Fırat, "Soyadı". 6 Haziran 1935
Fırat, "Soyadı Alan Kaymakamlar". 27 Aralık 1934.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 24 Aralık 1934
Fırat, "Soyadı Alanlar". 27 Aralık 1934.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 30 Mayıs 1935
Fırat, "Soyadı Alanlar". 31 Aralık 1934.
Fırat, "Soyadı Kanunu". 5 Temmuz 1934
Fırat, "Soyadları". 26 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 10 Ocak 1935.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 11 Mart 1935.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 14 Ocak 1935.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 21 Ocak 1935.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 24 Ocak 1935.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 5 Şubat 1935.
Fırat, "Soyadı Alanlar". 21 Şubat 1935
Fırat, "Soyadı nizamnamesi". 22 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.
Fırat, "Soyadı Nizamnamesinin Esaslarını Neşrediyoruz". 26 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.
Fırat, "Soyadı Nizamnamesinin Esaslarını Neşrediyoruz". 29 Kasım (İkinci Teşrin) 1934.
Fırat, "Soyadı Nizamnamesinin Sonunu Neşrediyoruz". 3 Aralık (Birinci Kanun) 1934.
Fırat, "Soyadını 'Altan' Alan Kardeşler". 17 Aralık 1934.
Fırat, "Soyal Bilgiler Okulası". 10 Aralık 1934.
Fırat, "Sultansuyu Hârâsı Memurlarının Soyadları". 31 Aralık 1934.

Fırat, "Talat Hatun". 3 Aralık (Birinci Kanun) 1934.

Fırat, "Tokaris Müdürlüğü". 11 Şubat 1935.

Fırat, "Ulus". 6 Aralık 1934.

Fırat, "Valimizin Soyadı". 17 Aralık 1934.

Fırat, "Vilayet Jandarmasında Soyadları". 5 Şubat 1935.

Fırat, "Vilayet Mektupçusu". 17 Aralık 1934.

Hakimiyeti Milliye, "Atatürk. Kemal Özatlı Önderimiz Bu Soyadını Aldı", 25 Kasım 1934;

Hakimiyeti Milliye, "Geçmişten Kalma İçtimai Üstünlük Doğuran Unvanlar Ağa, Bey, Efendi, Paşa Tüm Kalktı", 27 Kasım 1934

Kurun, "Atatürk General Fahreddine 'Altay' Soyadını Verdi". 2 Aralık 1935

Kurun, "Mekteb Adları". 9 Aralık 1934.

Kurun, "Soyadları: Bugün Yüz Ad Birden Veriyoruz. Kurun İsim Babasıdır. Ad, Soyadı Arıyorsanız Yedinci Sayfamıza Bakınız". 27 Kasım 1934.

Son Posta, "Soyadları ve Küçük Adlar. Bu Listeleri Okuyunca Adınızı Kolaylıkla Seçmek Mümkün Olur". 8 Aralık 1934.

Zaman Gazetesi, "Gazi Hazretlerine 'Atatürk'e Soyadı Verildi". 25 Kasım 1934.